

Besluit van Gedeputeerde Staten
van Limburg

Vergunning

Artikel 2.7, tweede lid, Wet natuurbescherming

Ontheffing

Artikel 3.8, eerste lid, Wet natuurbescherming

Gemeente Valkenburg aan de Geul
Kerstmarkt 2018 – Gemeentegrot en Fluweelengrot
te Valkenburg

Zaaknummer: **2018-206044**

Kenmerk: 2018/87102 d.d.: 13 december 2018

Verzonden: 17 december 2018

Inhoud

1.	Besluit	4
1.1.	Afschriften	4
2.	Rechtsbescherming	5
3.	Voorschriften	6
3.1.	Algemene voorschriften - Natura 2000 en soortenbescherming	6
3.2.	Additionele voorschriften ontheffing soortenbescherming	6
3.3.	Voorschriften Gemeentegrot - Natura 2000 en soortenbescherming	7
3.4.	Voorschriften Fluweelengrot - Natura 2000 en soortenbescherming	8
3.5.	Vleermuismonitoring	8
3.6.	Klimaatmonitoring	9
3.7.	Monitoringsplan	9
3.8.	Rapportages	9
4.	Procedure	10
4.1.	Aanvraag	10
4.1.1.	Proces totstandkoming aanvraag	10
4.2.	Bevoegd gezag	11
4.3.	Procedure	11
5.	Aanvraag	12
5.1.	Gemeentegrot	12
5.2.	Fluweelengrot	14
5.3.	Planning	16
6.	Overwegingen Natura 2000	17
6.1.	Beoordelingskader	17
6.2.	Kenmerken Natura 2000-gebied 'Geuldal'	17
6.3.	Habitattypen	19
6.4.	Habitatsoorten	19
6.5.	Effecten	20
6.6.	Effecten op habitatsoorten	21
6.6.1.	Meervleermuis	21
6.6.2.	Ingekorven vleermuis	22
6.6.3.	Vale vleermuis	22
6.7.	Conclusie Natura 2000	23
7.	Overwegingen Soortenbescherming	24
7.1.	Beoordelingskader	24
7.2.	Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten § 3.2	24
7.3.	Betrokken vleermuissoorten	24
7.3.1.	Andere bevredigende oplossing	24
7.3.2.	Belang	25
7.3.3.	Staat van instandhouding	26

7.4.	Conclusie soortenbescherming.....	27
8.	Monitoringsgegevens kerstmarkt	28
8.1.	Temperatuurmetingen.....	28
8.1.1.	Gemeentegroeve	28
8.1.2.	Fluweelengroeve	28
8.1.3.	Klimatologische optimalisatie 2018.....	29
8.2.	Vleermuistellingen	30
8.2.1.	Gemeentegroeve	30
8.2.2.	Fluweelengroeve	32
9.	Mitigerende maatregelen	34
9.1.	Mitigerende maatregelen kerstmarkt 2016, 2017 en 2018	34
9.2.	Gemeentegrot	34
9.2.1.	Voorlopige resultaten Quick wins 1t/m5 Gemeentegrot	36
9.3.	Fluweelengrot.....	37
10.	Conclusie	39
	Natura 2000	39
	Soortenbescherming	39

1. Besluit

Gedeputeerde Staten van Limburg hebben op 1 oktober 2018 een aanvraag om vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid van de Wet natuurbescherming (Wnb) en ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb ontvangen van gemeente Valkenburg aan de Geul, mede namens XXXX. De aanvraag betreft het oprichten, exploiteren en afbreken van de kerstmarkt 2018 in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg, in het leefgebied van watervleermuis (*Myotis daubentonii*), meervleermuis (*myotis dasycneme*), ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*), baardvleermuizen (*Myotis mystacinus/brandtii*), vale vleermuis (*Myotis myotis*), franjestaart (*Myotis nattereri*) en grootoorvleermuis (*Plecotus auritus/austracius*) in het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer 2018-206044.

Gedeputeerde Staten van Limburg besluiten, gelet op het bepaalde in de Wnb en de overwegingen die ten grondslag liggen aan dit besluit:

1. aan de gemeente Valkenburg aan de Geul een tijdelijke vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid van de Wnb en een tijdelijke ontheffing als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb, te verlenen in het kader van de kerstmarkt 2018 in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg.
2. dat voornoemde ontheffing wordt verleend van de volgende verboden handelingen:
 - het opzettelijk verstoren en het beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaats of rustplaats van watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuizen, vale vleermuis, franjestaart en grootoorvleermuis, artikel 3.5, lid 2 en lid 4, Wnb;
3. aan de vergunning en ontheffing de voorschriften te verbinden, zoals opgenomen in hoofdstuk 2;
4. dat de vergunning en ontheffing met betrekking tot het oprichten, exploiteren en afbreken van de kerstmarkt 2018 geldig zijn van 1 november 2018 tot en met 1 juni 2019 (Gemeentegrot) en 5 november 2018 tot en met 1 juni 2019 (Fluweelengrot);
5. dat de vergunning en ontheffing met betrekking tot de monitoring en beoogde mitigerende maatregelen van kracht blijven totdat aan alle voorschriften is voldaan;
6. dat de aanvraag en de bijbehorende stukken ontvangen op 1 oktober 2018 deel uitmaken van de vergunning en ontheffing, behoudens en voor zover daarvan bij dit besluit niet wordt afgeweken.

1.1. Afschriften

Dit besluit en de ontheffing zijn verzonden aan:

- Gemeente Valkenburg aan de Geul, postbus 998, 6300 AZ te Valkenburg.

Een afschrift van dit besluit en de ontheffing is verzonden aan:

- XXXX, Rijnlaan 153, 2105 XM te Heemstede.
- XXXXI, Keutenberg 5, 6305 PP te Schin op Geul.

2. Rechtsbescherming

Als dit besluit uw belang rechtstreeks raakt en u het met de inhoud van dit besluit niet eens bent, kunt u, tegen betaling van de verschuldigde griffierechten, beroep instellen bij de Rechtbank Limburg. U moet dan binnen zes weken na de dag waarop dit besluit is verzonden een beroepschrift indienen. Op deze procedure is de Algemene wet bestuursrecht van toepassing. Het beroepschrift moet worden ondertekend en ten minste bevatten: de naam en het adres van de indiener, de datum, een omschrijving van het besluit waartegen het beroep is gericht alsmede de redenen van het beroep (motivering). Het beroepschrift moet worden gericht aan: Rechtbank Limburg, locatie Maastricht, Postbus 1988, 6201 BZ Maastricht. Als u een beroepschrift heeft ingediend, dan kunt u tevens de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Limburg verzoeken een voorlopige voorziening te treffen. Voor meer informatie verwijzen wij u naar www.rechtspraak.nl.

Gedeputeerde Staten van Limburg
namens dezen,

drs. M.G.P.I. Arts
Kwartiermaker Vergunningen Toezicht en Handhaving (VTH)

3. Voorschriften

Aan deze vergunning en ontheffing worden de volgende voorschriften verbonden:

3.1. Algemene voorschriften - Natura 2000 en soortenbescherming

1. Tijdens het oprichten, exploiteren en afbreken van de kerstmarkt 2018 dient een afschrift van dit besluit op de locatie van de kerstmarkt 2018 aanwezig te zijn en op verzoek aan een toezichthouder van de provincie Limburg ter inzage te worden gegeven.
2. Met inachtneming van onderstaande voorschriften, dienen de maatregelen uitgevoerd te worden zoals beschreven in de volgende bij de aanvraag gevoegde rapporten:
 - Passende beoordeling kerstmarkt 2018 Gemeentegrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018;
 - Natuurtoets soortbescherming Wnb kerstmarkt 2018 Gemeentegrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018;
 - Passende beoordeling kerstmarkt 2018 Fluweelengrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018;
 - Natuurtoets soortbescherming Wnb kerstmarkt 2018 Fluweelengrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018.
3. Tussen 17 oktober en 1 november 2018 (Gemeentegrot) en 5 november 2018 (Fluweelengrot) mag in de voorbereiding enkel elektra en decoratie (Gemeentegrot) en enkel elektra (Fluweelengrot) worden aangebracht in de groeven. Hierbij mogen hooguit 10 personen tegelijkertijd werkzaam en aanwezig zijn in de groeven.
4. De houder van de vergunning en ontheffing stelt ten minste één week voorafgaande aan het treffen van de mitigerende en/of compenserende maatregelen, voor zover die niet (geheel) samenvallen met de periode van het oprichten, exploiteren en afbreken van de kerstmarkt, het bevoegd gezag op de hoogte van de data en tijdstippen waarop mitigerende en/of compenserende maatregelen worden uitgevoerd en worden afgerond. Deze melding kan per post verstuurd worden naar postbus 5700, 6202 MA Maastricht of via de Berichtenbox voor bedrijven, onder vermelding van het zaaknummer.

3.2. Additionele voorschriften ontheffing soortenbescherming

5. De ontheffing wordt slechts voor de onder hoofdstuk 1 genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
6. De ontheffing geldt alleen voor de handelingen die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in dit besluit zelf niet anders is aangegeven.
7. Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg, gelegen in de gemeente Valkenburg aan de Geul aan de Daalhemerweg, één en ander zoals is weergegeven op pagina 5, figuur 2, van het bij de aanvraag gevoegde rapport '*Natuurtoets soortbescherming Wnb kerstmarkt 2018 Gemeentegrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018*' en op pagina 4, figuur 1, van het bij de aanvraag gevoegde rapport '*Natuurtoets soortbescherming Wnb kerstmarkt 2018 Fluweelengrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018*'.

8. De houder van de ontheffing dient onverwijld contact op te nemen met het bevoegd gezag indien bij het oprichten, exploiteren en afbreken van de kerstmarkt 2018 andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen.

3.3. Voorschriften Gemeentegrot - Natura 2000 en soortenbescherming

Uitvoering kerstmarkt

9. Er mogen maximaal 1.395 bezoekers tegelijkertijd op enig moment in het gebied van de kerstmarkt in de Gemeentegrot aanwezig zijn. Dit aantal is exclusief standhouders, leden van de (beveiligings)organisatie, gemeente-ambtenaren en operationele hulpdiensten;
10. bezoekers mogen alleen tijdens de openingsuren van de kerstmarkt op het evenemententerrein aanwezig zijn, voor bezoekers zijn de openingstijden van de Gemeentegrot tijdens de kerstmarkt als volgt:
 - a. Vrijdag 16 november t/m zaterdag 23 december 2018
 Zondag t/m donderdag: 10:00 – 20:00 uur
 Vrijdag – zaterdag: 10:00 – 21:00 uur
 - b. Zondag 23 december: 10:00 – 18:00 uur
11. bezoekers van de Gemeentegrot dienen gebruik te maken van de hoofdingang bij de Cauberg;
12. versterkte sfeermuziek mag enkel worden afgespeeld met een geluidssterkte van maximaal 76 dB(A) op zendniveau;
13. op het voorterrein van de Gemeentegrot tegenover Cauberg 9 te Valkenburg, mogen geen (muziek)activiteiten plaatsvinden;
14. in- en uitvliegopeningen voor vleermuizen mogen niet geblokkeerd worden door de inrichting van het voorterrein;
15. in de Gemeentegrot mag enkel op of in elektrische toestellen gebakken of gebraden worden. Drinken en etenswaren mogen enkel in zogenaamde 'Hot-pots' of per magnetron verwarmd of warm gehouden worden;
16. tijdens de kerstmarkt en gedurende de op- en afbouw moeten de deuren bij de ingang open staan.

Mitigerende maatregelen

17. In de Gemeentegrot dienen de volgende mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd vóór en tijdens het evenement:

Code	Maatregel
Bravo1	In zone Bravo worden voor geen enkel doel verwarmingsbronnen gebruikt.
Bravo2	In zone Bravo worden geen geurkaarsen en/of wordt geen wierrook gebruikt.
Bravo3	In zone Bravo worden achter de kerststands gordijnen opgehangen aan de zijde van het Oude deel. Deze gordijnen dienen de uitwisseling van lucht en licht tegen te gaan tussen het gebied van de kerstmarkt en het Oude deel.
Additioneel	In november en december vinden er geen rondleidingen plaats in de Gemeentegrot (lopend of met de elektrische trein)
Additioneel	Gedurende de kerstmarkt en de op- en afbouw wordt de Cave-experience (licht en geluidshow ter hoogte van het Romeinse deel) niet gehouden

3.4. Voorschriften Fluweelengrot - Natura 2000 en soortenbescherming

Uitvoering kerstmarkt

18. Er mogen maximaal 960 bezoekers zullen tegelijkertijd op enig moment in het gebied van de kerstmarkt aanwezig zijn. Dit aantal is exclusief standhouders, leden van de (beveiligings)organisatie, gemeente-ambtenaren en operationele hulpdiensten;
19. bezoekers mogen alleen tijdens de openingsuren van de kerstmarkt op het evenemententerrein aanwezig zijn. De openingstijden van de Fluweelengrot tijdens de kerstmarkt zijn als volgt:
 - a. 16 november t/m 30 december 2018
Maandag t/m donderdag 10.00 – 19.00 uur
Vrijdag t/m zondag 10.00 – 20.00 uur
 - b. Uitzonderingen:
24 december: 10.00 – 16.00 uur
25 december: gesloten
26 december: 10.00 – 16.00 uur
30 december 10.00 – 18.00 uur
20. bezoekers van de Fluweelengrot dienen gebruik te maken van de hoofdingang aan de Daalhemerweg;
21. in- en uitvliegopeningen voor vleermuizen mogen niet geblokkeerd worden door de inrichting van het voorterrein;
22. op het voorterrein van de Fluweelengrot te Valkenburg, mogen geen (muziek)activiteiten plaatsvinden;
23. versterkte sfeermuziek mag enkel worden afgespeeld met een geluidsterkte van maximaal 76 dB(A) op zendniveau;
24. in de Fluweelengrot mag enkel op of in elektrische toestellen gebakken of gebraden worden. Drinken en etenswaren mogen enkel in zogenaamde 'Hot-pots' of per magnetron verwarmd of warm gehouden worden.
25. tijdens de kerstmarkt en gedurende de op- en afbouw moeten de deuren bij de ingang open staan.
26. In november en december vinden er geen rondleidingen plaats in de Fluweelengrot.

Mitigerende maatregelen

27. In de Fluweelengrot dienen de volgende mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd vóór en tijdens het evenement:

Code	Maatregel
Additioneel	In november en december vinden er geen rondleidingen plaats in de Fluweelengrot

3.5. Vleermuismonitoring

28. Er dient gedurende de looptijd van onderhavige vergunning en ontheffing maandelijks vleermuismonitoring plaats te vinden in de Gemeentegroeve (incl. het centrale deel) en Fluweelengroeve, additioneel aan de telling die plaatsvindt in het kader van het NEM. De monitoring dient plaats te vinden door nauwkeurige determinatie, het intekenen van soort, aantal en vindplaats op kaartmateriaal en registratie op een inventarisatieformulier.

3.6. Klimaatmonitoring

29. Er dienen in de Gemeentegroeve en Fluweelengroeve dataloggers te worden geplaatst die gedurende de looptijd van onderhavige vergunning en ontheffing wekelijks metingen uitvoeren van luchttemperatuur en luchtvochtigheid.
30. Er dient in de Gemeentegroeve monitoring plaats te vinden naar de effecten van de uitgevoerde Quickwins, indien gedurende monitoring blijkt dat er een ongewenst effect optreedt dient dit effect zo spoedig mogelijk omgekeerd te worden.

3.7. Monitoringsplan

31. Voorschrift 27 t/m 30 dienen te worden verwerkt in een monitoringsplan dat minimaal 3 weken voorafgaand aan openstelling van het evenement voor publiek ter goedkeuring aan ons college te worden voorgelegd (uiterlijk 26 oktober 2018).
32. Er dient onverkort uitvoering te worden gegeven aan het monitoringsplan, zoals dat door ons college is goedgekeurd en aan de eventueel daarbij door ons gestelde nadere eisen. Eventuele wijzigingen ten opzichte daarvan dienen schriftelijk ter goedkeuring aan ons college te worden voorgelegd en mogen enkel worden uitgevoerd, nadat daaraan door ons college goedkeuring is verleend.

3.8. Rapportages

33. Uiterlijk 31 januari dient een tussenrapportage van zowel de vleermuismonitoring als de klimaatmonitoring te worden voorgelegd aan ons college.
34. Na afronding van de vleermuis- en klimaatmonitoring dient de uitkomst van de metingen, en het daarmee samenhangend onderzoek naar effecten, uiterlijk 30 juli 2019 te worden voorgelegd aan ons college.
35. De monitoringsrapportages als bedoeld in voorschrift 33 en 34 dienen ten minste de geïndexeerde trend zoals berekend door het CBS te bevatten met daarin weergegeven de trend per vleermuissoort op landelijk, heuvelland, Geuldal en Gemeentegroeve en Fluweelengroeve niveau.

4. Procedure

4.1. Aanvraag

Op 1 oktober 2018 heeft gemeente Valkenburg aan de Geul te Valkenburg een vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, en artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wet natuurbescherming (verder: Wnb) aangevraagd voor het organiseren en exploiteren van het evenement kerstmarkt 2018 in de Gemeentegrot (Cauberg 4) en Fluweelengrot (Daalhemerweg 27), gelegen te Valkenburg, voor de periode van 23 oktober 2018 tot en met 1 juni 2019. Hierbij is in het aanvraagformulier nader toegelicht dat er tussen 17 oktober en 1 november 2018 (Gemeentegrot) en 5 november 2018 (Fluweelengrot) in de grotten enkel voorbereidende activiteiten plaatsvinden waarbij geen (negatieve) effecten in het kader van de Wnb plaatsvinden. Onderhavig besluit ziet dan ook op de periode 1 november 2018 (Gemeentegrot) resp. 5 november 2018 (Fluweelengrot) tot en met 1 juni 2019.

De aanvraag om een ontheffing ziet op de volgende in de Wnb verboden handelingen:

- het opzettelijk verstoren van watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuizen, vale vleermuis, franjestaart en grootoorvleermuis, artikel 3.5, lid 2, Wnb;
- het beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaats of rustplaats van watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuizen, vale vleermuis, franjestaart en grootoorvleermuis, artikel 3.5, lid 4, Wnb.

Het evenement heeft een (potentieel) negatief effect op het Natura 2000-gebied 'Geuldal' en vindt plaats in het leefgebied van diverse vleermuissoorten. De aanvraag is geregistreerd onder zaaknummer 2018-206044.

De aanvraag bestaat uit de volgende stukken:

- Aanvraagformulier ontheffing - inclusief module soortenbescherming en module gebiedsbescherming (verder bekend als Aanvraagformulier);
- Passende beoordeling kerstmarkt 2018 Gemeentegrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018 (verder bekend als PB Gemeentegrot);
- Natuurtoets soortbescherming Wnb kerstmarkt 2018 Gemeentegrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018 (verder bekend als NT Gemeentegrot);
- Passende beoordeling kerstmarkt 2018 Fluweelengrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018 (verder bekend als PB Fluweelengrot);
- Natuurtoets soortbescherming Wnb kerstmarkt 2018 Fluweelengrot Valkenburg a/d Geul, 7 september 2018 (verder bekend als NT Fluweelengrot).

4.1.1. Proces totstandkoming aanvraag

Na afronding van de kerstmarkt 2017 is in samenwerking met de gemeente Valkenburg aan de Geul, Brandweer Zuid-Limburg en provincie Limburg een casusteam opgestart om te blijven zoeken naar een structurele oplossing voor de kerstmarkt in de Gemeentegroeve en Fluweelengroeve. Hierbij zijn mitigerende/compenserende maatregelen besproken waarbij gepoogd is rekening te houden met alle betrokken belangen. Met name is gezocht naar mitigerende/compenserende maatregelen waarbij de belangen vanuit natuur en brandveiligheid met elkaar werden verweven. Bij het proces zijn tevens gedeputeerde Mackus, burgemeester Schrijen en bekende partijen vanuit voorgaande processen met regelmaat actief betrokken.

Onderkend wordt dat met de optimalisatie van de Gemeentegroeve en de Fluweelengroeve een substantiële winst gemaakt kan worden voor de aangewezen soorten in het kader van Natura 2000 in

het 'Geuldal', alsook de beschermde soorten in het kader van de soortenbescherming Wet natuurbescherming. Hiertoe blijft het bevoegd gezag in gesprek met de gemeente Valkenburg aan de Geul, en eventueel andere betrokken partijen, voor een duurzame oplossing waarbij het Natura 2000-gebied 'Geuldal' optimaal ingericht kan worden voor mens en natuur.

De resultaten van bovenstaand proces zijn terug te vinden in H8 (mitigerende maatregelen). Hiernaast is het van belang om in de winter van 2018/2019 de uitgevoerde mitigerende/compenserende maatregelen te monitoren. Hiertoe zijn er in H2 van onderhavig besluit enkele voorschriften opgenomen.

4.2. Bevoegd gezag

De handelingen worden in zijn geheel verricht in de provincie Limburg. Gelet op artikel 1.3 Wnb en artikel 3.8 Wnb is ons college het bevoegd gezag voor het verlenen van de ontheffing.

4.3. Procedure

De aanvraag wordt afgehandeld met toepassing van de uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht. De aanvraag om vergunning en een ontwerp van dit besluit hebben van 17 oktober 2018 t/m 27 november 2018 voor eenieder ter inzage gelegen in het gouvernement te Maastricht. Gedurende deze termijn kon eenieder bij het bestuursorgaan schriftelijk dan wel mondeling zienswijzen inbrengen. Het ontwerpbesluit en de kennisgeving konden in genoemde periode tevens worden geraadpleegd via de internetsite van de provincie Limburg (www.limburg.nl). Binnen de termijn waarin de aanvraag en het ontwerpbesluit ter inzage hebben gelegen zijn geen zienswijzen ingediend.

5. Aanvraag

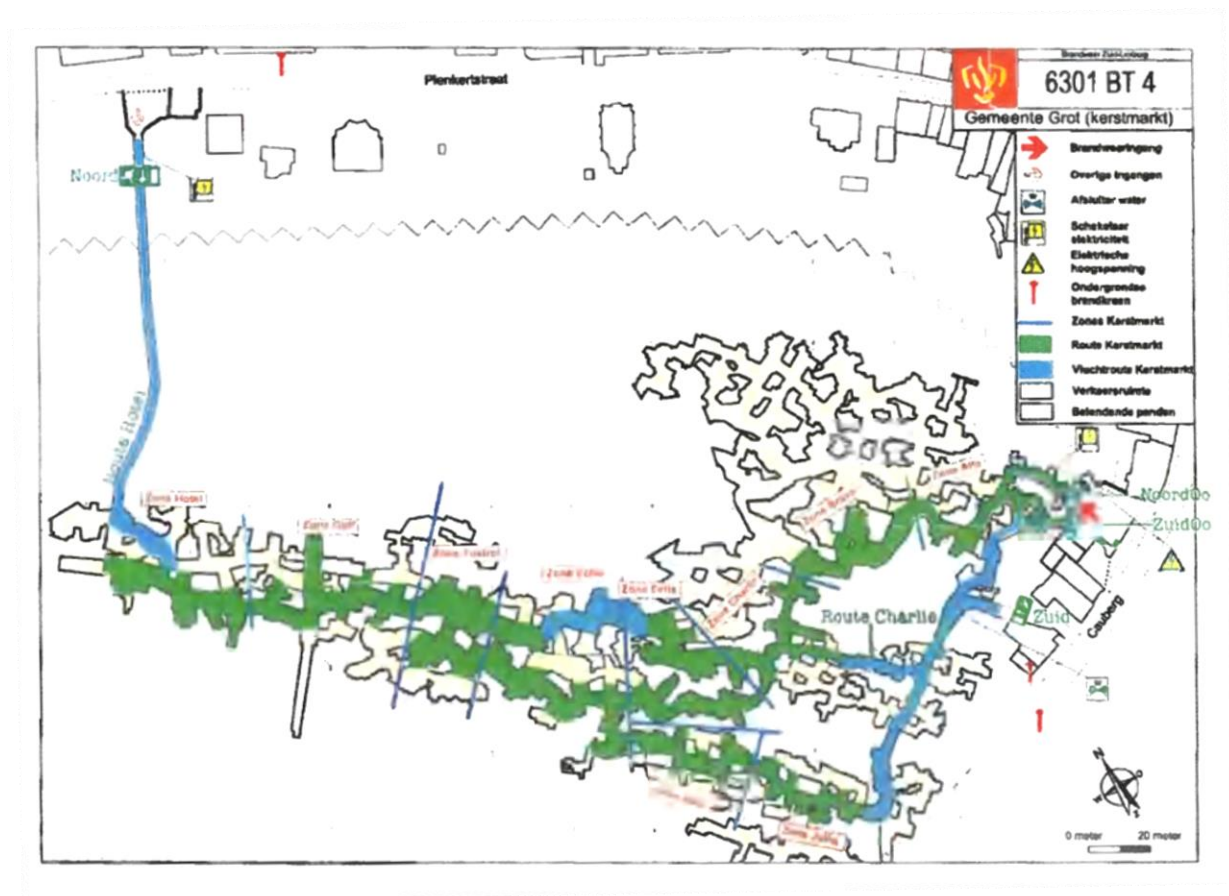
De aanvraag heeft betrekking op het organiseren en exploiteren van de kerstmarkt 2018 in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg.

5.1. Gemeentegrot

De kerstmarkt in de Gemeentegrot, gelegen onder aan de Cauberg te Valkenburg, is één van de grootste, oudste en meest bezochte ondergrondse kerstmarkten van Europa. In figuur 1 is aangegeven welke delen van de Gemeentegrot gebruikt worden voor de kerstmarkt 2018. Hierbij zijn in het groen aangegeven de delen waar de kramen komen te staan en bezoekers lopen, in het blauw is weergegeven welke routes worden gebruikt voor de op- en afbouw van het evenement en als vluchtroute.

Sinds 1985 is het gebied van de kerstmarkt in de Gemeentegrot uitgebreid. De eerste uitbreiding vond omstreeks 2001 plaats, de tweede uitbreiding vond plaats in 2012.

Figuur 1: Kerstmarkt 2018 – Gemeentegrot (PB Gemeentegrot, blz. 16)

Het evenement vindt plaats van 17 november 2018 tot en met 23 december 2018. Voor de op- en afbouw van het evenement zijn enkele weken nodig waardoor er werkzaamheden zullen plaatsvinden in de Gemeentegrot van 17 oktober 2018 tot en met 15 januari 2019.

Tussen 17 oktober en 1 november wordt in de voorbereiding enkel elektra en decoratie aangebracht in de groeve waarbij hooguit 10 personen tegelijkertijd werkzaam/aanwezig zijn. Bij deze

werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht in het kader van de Wnb. Onderhavig besluit ziet dan ook op de activiteiten van 1 november 2018 tot en met 1 juni 2019.

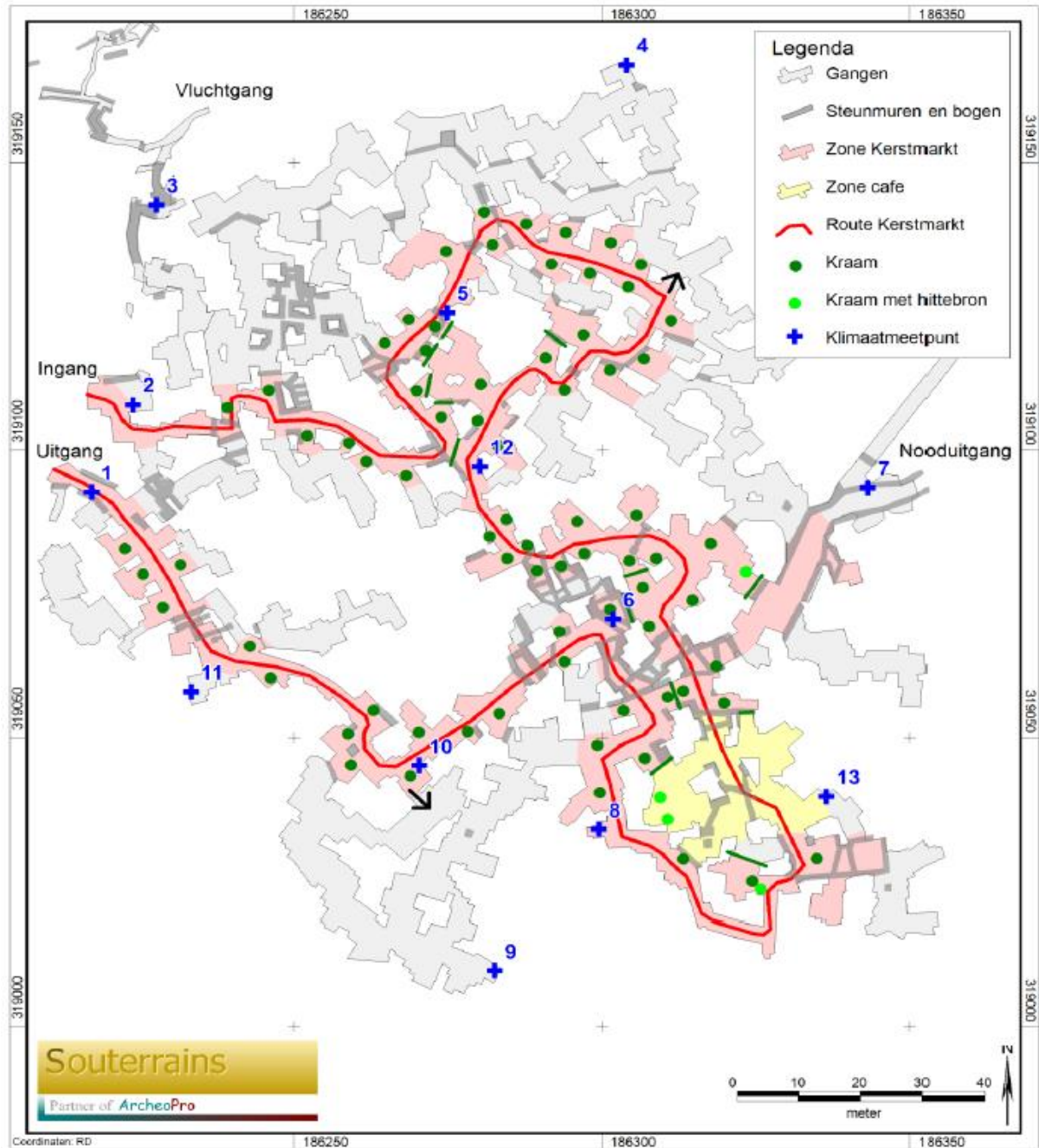
Verder is voor het evenement het volgende van belang:

- maximaal 1.395 bezoekers zullen tegelijkertijd op enig moment in het gebied van de kerstmarkt aanwezig zijn. Dit aantal is exclusief standhouders, leden van de (beveiligings)organisatie, gemeente-ambtenaren en operationele hulpdiensten;
- bezoekers mogen alleen tijdens de openingsuren van de kerstmarkt op het evenemententerrein aanwezig zijn. De openingstijden van de Gemeentegrot tijdens de kerstmarkt zijn als volgt:
 - **Vrijdag 16 november t/m zaterdag 23 december 2018**
Zondag t/m donderdag: 10:00 – 20:00 uur
Vrijdag – zaterdag: 10:00 – 21:00 uur
Zondag 23 december: 10:00 – 18:00 uur
- In november en december vinden er geen rondleidingen plaats in de Gemeentegrot (lopend en met elektrische trein);
- de bezoekers maken gebruik van de hoofdingang bij de Cauberg;
- er is versterkte sfeermuziek aanwezig in het deel van de kerstmarkt. Op het voorterrein vinden er geen (muziek)activiteiten plaats. Er wordt een geluidssterkte van maximaal 80 dB(A) aan zendniveau aangehouden;
- het gebied van de kerstmarkt, waar de bezoekers komen, wordt sfeervol verlicht;
- er wordt enkel gebruik gemaakt van elektrische toestellen voor bakken of braden. Etenswaaren worden in 'hot-pots' of magnetrons verwarmd en / of warm gehouden;
- roken, open vuur en het gebruik van een zogenoemde e-sigaret zijn verboden;
- tijdens de kerstmarkt wordt de Cave-experience (licht en geluidshow ter hoogte van het Romeinse deel) niet gehouden;
- tijdens de kerstmarkt en de op- en afbouw hiervan staan de deuren bij de ingang open;
- de vergunninghouder zorgt er voor dat de in- en uitgang van de groeve en het grotplein vrij blijven. Ook bezoekers van kramen of wagens mogen de ingang niet blokkeren;
- de objecten op het grotplein worden zo opgesteld en aangebracht dat vluchtwegen optimaal kunnen worden benut en hulpverleners zonder hindernissen de in- en uitgang van de groeve kunnen bereiken;
- op het grotplein mag geen met tussenpozen brandende verlichting aanwezig zijn;
- uitsluitend LED-verlichting is toegestaan.

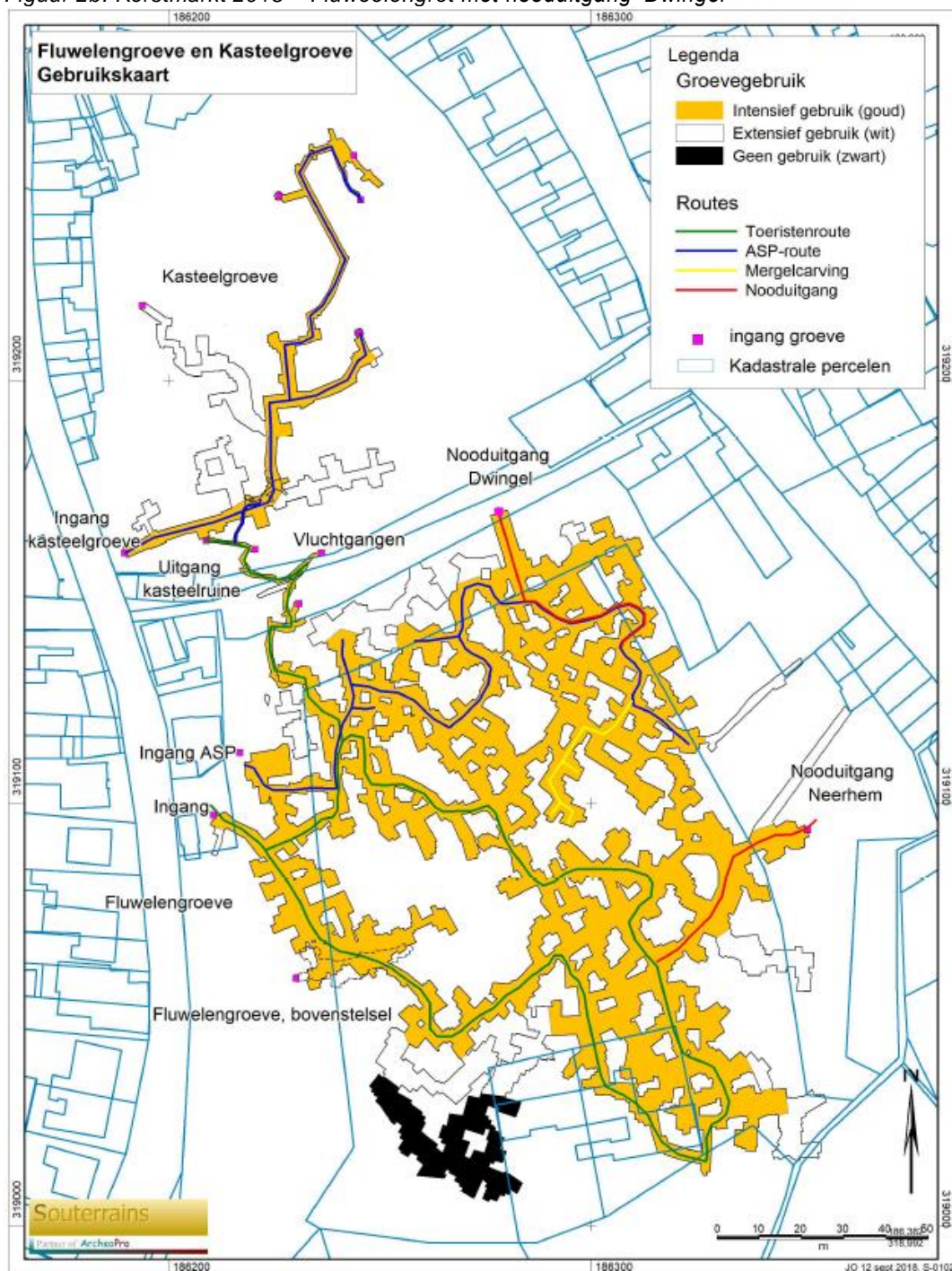
5.2. Fluweelengrot

Sinds 1997 wordt ieder jaar een kerstmarkt gehouden in de Fluweelengrot. In de rondgang in de Fluweelengrot staan stands met kerst- en cadeauartikelen, oude ambachten en een horecagelegenheid. Op onderstaande kaart is aangegeven welk deel van de Fluweelengrot wordt gebruikt voor de kerstmarkt 2018. In de zomer/najaar van 2018 is de Fluweelengrot voorzien van een extra nooduitgang die uitkomt aan de Dwingel, zie figuur 2b..

Figuur 2a: Kerstmarkt 2017 – Fluweelengrot (NT Fluweelengrot, blz.9)

Figuur 2b: Kerstmarkt 2018 – Fluweelengrot met nooduitgang 'Dwingel'

Het evenement vindt plaats van 17 november tot en met 23 december 2018. Voor de op- en afbouw van het evenement zijn enkele weken nodig waardoor er werkzaamheden zullen plaatsvinden in de Fluweelengrot van 17 oktober 2018 tot en met 15 januari 2019. Tussen 17 oktober en 5 november wordt in de voorbereiding enkel elektra aangebracht in de groeve waarbij hooguit 10 personen tegelijkertijd werkzaam/aanwezig zijn. Bij deze werkzaamheden worden geen negatieve effecten verwacht in het kader van de Wnb. Onderhavig besluit ziet dan ook op de activiteiten van 5 november 2018 tot en met 1 juni 2019.

Verder is voor het evenement het volgende van belang:

- maximaal 960 bezoekers zullen tegelijkertijd op enig moment in het gebied van de kerstmarkt aanwezig zijn. Dit aantal is exclusief standhouders, leden van de (beveiligings)organisatie, gemeente-ambtenaren en operationele hulpdiensten;
- de bezoekers maken gebruik van de hoofdingang aan de Daalhemerweg die tevens gebruikt wordt voor rondleidingen;
- bezoekers mogen alleen tijdens de openingsuren van de kerstmarkt op het evenemententerrein aanwezig zijn. De openingstijden van de Fluweelengrot tijdens de kerstmarkt zijn als volgt:
 - **16 november t/m 30 december 2018**
Maandag t/m donderdag 10.00 – 19.00 uur
Vrijdag t/m zondag 10.00 – 20.00 uur
 - **Uitzonderingen:**
24 december: 10.00 – 16.00 uur
25 december: gesloten
26 december: 10.00 – 16.00 uur
30 december 10.00 – 18.00 uur
- het gebied van de kerstmarkt waar de bezoekers komen wordt verlicht middels LED verlichting waarbij op het grotplein geen met tussenpozen brandende verlichting aanwezig mag zijn;
- in de grot wordt enkel op of in elektrische toestellen gebakken of gebraden. Etenswaren worden in 'hot-pots' of magnetrons verwarmd en/of warm gehouden;
- tijdens de kerstmarkt en de op- en afbouw hiervan staan de deuren bij de ingang open.

5.3. Planning

De kerstmarkt 2018 in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg zal plaatsvinden van 17 november tot en met 23 december 2018. Daarnaast neemt de op- en afbouw van het evenement enkele weken in beslag, waardoor de totale organisatie, exploitatie en bijbehorende werkzaamheden zullen plaatsvinden in de periode 17 oktober 2018 tot en met 15 januari 2019. Waarbij in de periode 17 oktober tot en met 1 november (Gemeentegrot) en 17 oktober tot en met 5 november (Fluweelengrot) geen effecten zijn te verwachten in het kader van de Wnb.

6. Overwegingen Natura 2000

6.1. Beoordelingskader

Artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb heeft betrekking op de vergunningplicht in verband met Natura 2000-gebieden (Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebieden) binnen en buiten Nederland. Op grond van artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb is een vergunning van Gedeputeerde Staten vereist voor het realiseren van projecten of het verrichten van andere handelingen die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor een Natura 2000-gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats of de habitats van soorten in dat gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen. Zodanige projecten of andere handelingen zijn in ieder geval projecten of andere handelingen die de natuurlijke kenmerken van het gebied kunnen aantasten.

Bij het beslissen op een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb dient rekening te worden gehouden met de gevolgen die het project of de andere handeling kan hebben voor een Natura 2000-gebied, gelet op de instandhoudingsdoelstellingen voor dat gebied. Heeft een aangevraagde vergunning betrekking op een project dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen, significant negatieve effecten kan hebben voor een Natura 2000-gebied, dan dient op grond van het bepaalde in artikel 2.8, eerste lid, van de Wnb een passende beoordeling te worden gemaakt van de gevolgen voor het gebied, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen. Is een passende beoordeling vereist, dan kan de aangevraagde vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb in principe slechts worden verleend, indien op grond van de passende beoordeling de zekerheid bestaat dat de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied niet zullen worden aangetast. Daarbij geldt dat bij de passende beoordeling het positieve effect van mitigerende maatregelen mag worden betrokken.

Bestaat op grond van de passende beoordeling (inclusief de daarbij betrokken mitigerende maatregelen) niet de vereiste zekerheid, dan kan een aangevraagde vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wnb niettemin worden verleend in het uitzonderlijke geval dat bij toetsing blijkt dat geen Alternatieve oplossingen voor handen zijn, sprake is van Dwingende redenen van openbaar belang en Compenserende maatregelen worden getroffen. Oftewel in voorkomend geval dat de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.

6.2. Kenmerken Natura 2000-gebied 'Geuldal'

Natura 2000 Landschap	: <i>Heuvelland</i>
Status	: <i>Habitatrichtlijn</i>
Beschermd Natuurmonument	: <i>Meertensgroeve</i>
Gemeenten	: <i>Gulpen-Wittem, Maastricht, Eijsden-Margraten, Meerssen, Nuth, Vaals, Valkenburg a/d Geul, Voerendaal</i>
Oppervlakte	: <i>circa 2.472 ha.</i>

Gebiedsbeschrijving

Het Geuldal bestaat uit grote delen van het beekdal van de Geul, de Gulp en een aantal zijbeken met enkele aangrenzende hellingen en plateaudelen. Het gebied wordt gekenmerkt door grote hoogteverschillen en is mede daardoor bijzonder gradiëntrijk. Op de plateaus en hellingbossen zijn door afstromend water diepe grubben uitgesleten. Onderin het dal bevinden zich betrekkelijk

voedselrijke en natte tot vochtige gronden met een afwisseling van hooilanden, zoals de dotterbloemhooilanden bij Cottessen en langs de Mechelderbeek, en diverse bosgemeenschappen, waaronder bron- en broekbossen. De hoger gelegen droge hellingen bestaan uit een voedselarme en kalkarme bovenste laag en een wat voedselrijkere onderste laag. Op veel plaatsen komen bronnen voor op de hellingen, waaruit smalle beekjes ontspringen. De graslanden en bossen die hier voorkomen omvatten orchideeënrijke hellingbossen, kalkgraslanden, heischrale graslanden en begroeiingen op rotsranden. In het zuidoosten, in het hoogst gelegen deel van Nederland, komen op het plateau uitgestrekte beukenbossen voor met onder andere Veldbies-beukenbossen. Vaak zijn de graslanden van elkaar gescheiden door met struweel begroeide graften. Op plaatsen waar kalkgesteente dagzoomt liggen enkele kleine open mergelgroeves of kalksteenwanden (Schaelsberg, Engwegen; Dölkesberg, Gulperberg) waar een bijzonder microklimaat heerst. Op veel plaatsen zijn ook onderaardse mergelgroeves aanwezig. In het zuidelijk deel zijn ook steengroeves (Cottessen, Onderste en Bovenste Bosch) aanwezig.

Al sinds vele eeuwen, zijn er op tal van plaatsen langs de Geul en haar zijrivieren watermolens aanwezig. Die eeuwenlange aanwezigheid heeft ongemerkt ook een verregaand stempel gedrukt op de landschappelijke en ecologische ontwikkeling van de beken en hun dalvlakte.

Flora en fauna

Het Geuldal, bestaand uit verschillende deelgebieden, wordt gekenmerkt door grote hoogteverschillen en is mede daardoor bijzonder gradiëntrijk. In het dal bevinden zich betrekkelijk voedselrijke tot voedselarme bodems en natte tot vochtige gronden met een afwisseling van hooilanden en diverse bosgemeenschappen. De verschillende bostypen, graften en holle wegen herbergen zeldzame flora (orchideeën, Gevlekte aronskelk, Eenbes) en fauna (Hazelmuis, Das, Spaanse vlag, Vliegend hert). De hoger gelegen, droge hellingen bestaan uit een voedselarme en kalkarme bovenste laag en een wat voedselrijkere onderste laag, waarbij kalkgesteente soms dagzoomt (in groeven). De graslanden en bossen die hier voorkomen bevatten orchideeënrijke hellingbossen, Kalkgraslanden, Heischrale graslanden en Pionierbegroeiingen op rotsbodem. In het zuidoosten komen op het plateau uitgestrekte beukenbossen voor waarvan de Veldbies-beukenbossen (Luzulo-Fagetum), voor Nederlandse begrippen, bijzonder zijn. Nabij de Belgische grens liggen graslanden langs de Geul waar zinkrijke sliedlagen zijn afgezet door overstromingen van de Geul. Het hoge zinkgehalte is afkomstig van de zinkindustrie in België. Door deze zinkrijke afzetting komt er op deze plekken bijzondere en zeer zeldzame zinkflora voor met soorten als Zinkboerenkers en Zinkviooltje. De ondergrondse groeven in het Geuldal zijn belangrijk voor Ingekorven vleermuis, Vale vleermuis en Meervleermuis. Daarnaast zijn poelen in de (voormalige) dagbouwgroeven belangrijke voortplantingsplaatsen voor Vroedmeesterpad, Geelbuikvuurpad en Kamsalamander. De beken in het Geuldal herbergen bijzondere stroomminnende vissoorten als de zeldzame Elrits, Barbeel, Kopvoorn, Beekdonderpad en Beekprik.

Complementaire doelen: Habitatrichtlijn: Soorten (bijlage II)

H1037 Gaffellibel: behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor vestiging duurzame populatie

Toelichting: de Gaffellibel heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding door het tekort aan gebieden en de landelijk te geringe populatiegrootte. De beoogde vestiging van een nieuwe populatie (met het voor een duurzame populatie minimaal noodzakelijke aantal dieren) is gebaseerd op het realiseren van een landelijk gunstige staat van instandhouding. Er zijn goede potenties voor verbetering van de kwaliteit van het leefgebied (beken en rivieren met waterplanten) in het gebied.

6.3. Habitattypen

Het 'Geuldal' is aangewezen als speciale beschermingszone voor de volgende natuurlijke habitattypen, afkomstig uit het besluit Natura 2000-gebied 'Geuldal'.

Code	Habitatype	Oppervlakte	Kwaliteit
H3260A	Beken en rivieren met waterplanten (waterranonkels)	>	>
H6110	Pioniersbegroeiingen op rotsbodem	>	>
H6130	Zinkweiden	>	>
H6210	Kalkgraslanden	>	>
H6230dkr	Heischrale graslanden	>	>
H6430C	Ruigten en zomen (droge bosranden)	>	>
H6510A	Glanshaver- en vossenstaarthooilanden (glanshaver)	>	>
H7220	Kalktufbronnen	=	=
H7230	Kalkmoerassen	>	>
H9110	Veldbies-beukenbossen	>	>
H9120	Beuken-eikenbossen met hulst	=	>
H9160B	Eiken-haagbeukenbossen (Heuvelland)	=	>
H91E0C	Vochtig alluviale bossen (beekgeleidende bossen)	=	>

Tabel 1 habitattypen 'Geuldal'

Op 5 maart 2019 is er door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een 'Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' gepubliceerd. De bedoeling van het wijzigingsbesluit is het corrigeren van wat ten aanzien van de te beschermen habitattypen van Bijlage 1 en soorten van Bijlage 2 van de Habitatrichtlijn niet goed is gegaan bij het publiceren van de oorspronkelijke aanwijzingsbesluiten. Het betreft vooral het alsnog beschermen van habitattypen en soorten die op het moment van aanwijzen (in voldoende mate en duurzaam) aanwezig bleken te zijn. Deze waarden en de daarvoor gestelde instandhoudingsdoelstellingen worden met het wijzigingsbesluit aan de betreffende aanwijzingsbesluiten toegevoegd.

Met het Ontwerpwijzigingsbesluit wordt er voor het Natura 2000-gebied 'Geuldal' het habitatype H4030 (Droge Europese heide) aan het aanwijzingsbesluit toegevoegd.

De kerstmarkt zal plaatsvinden in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg, twee onderaardse mergelgroeven binnen het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Bovenstaande instandhoudingsdoelstellingen hebben geen betrekking op de mergelgroeven. Van de habitattypen komt in de actuele situatie geen enkele type voor in het plangebied. Tegen deze achtergrond zijn (significant) negatieve effecten van het aangevraagde evenement op de diverse beschermde habitattypen uitgesloten.

6.4. Habitatsoorten

Het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is aangewezen als speciale beschermingszone voor de volgende natuurlijke habitatsoorten:

Code	Habitatsoorten	Oppervlakte	Kwaliteit
H1078	Spaanse vlag	=	=
H1083	Vliegend hert	>	>
H1096	Beekprik	>	>
H1163	Rivierdonderpad	>	>
H1166	Kamsalamander	=	=
H1193	Geelbuikvuurpad	>	>
H1318	Meervleermuis	=	=
H1321	Ingekorven vleermuis	=	=
H1324	Vale vleermuis	>	>

Tabel 2 *habitatsoorten 'Geuldal'*

Met het 'Ontwerpwijzigingsbesluit Habitatrichtlijngebieden vanwege aanwezige waarden' wordt er voor het Natura 2000-gebied 'Geuldal' tevens de soort H1337 (Bever) aan het aanwijzingsbesluit toegevoegd.

Uit onderzoek is naar voren gekomen dat in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg de volgende habitatsoorten (mogelijk) aanwezig zijn:

- meervleermuis;
- ingekorven vleermuis;
- vale vleermuis.

Voor de overige habitatsoorten voorziet het plangebied niet in de benodigde vereisten voor de soort om aanwezig te zijn. Bijgevolg zullen in het navolgende uitsluitend de effecten worden beoordeeld van het aangevraagde evenement op de (mogelijk) aanwezige vleermuissoorten.

Het 'Geuldal' is één van de vier Zuid-Limburgse gebieden waar de ondergrondse mergelgroeven overwinteringsgebieden vormen voor vleermuizen, waaronder bovenstaande soorten. Dit gebied levert als overwinterings- en zwermgebied voor de meervleermuis en ingekorven vleermuis één van de grootste bijdragen aan de landelijke populatie, en is voor de vale vleermuis als overwinterings- en zwermgebied van zeer groot belang. Voor de ingekorven vleermuizen betreft de populatie in het 'Geuldal' een grensoverschrijdende populatie, waarvan kraamkolonies bekend zijn uit de Voerstreek.

6.5. Effecten

Vleermuizen overwinteren in mergelgroeves vanwege de gunstige klimatologische omstandigheden (constante temperatuur boven vriespunt en hoge luchtvochtigheid en soort specifiek) en de, relatieve, rust. Verstoring kan ertoe leiden dat de vleermuizen wakker worden en daarbij moeten interen op hun vetreserves. Tijdens de winterslaap is het energieverbruik voor het overgrote deel van de tijd extreem laag en zodanig dat de winterperiode, zonder voedsel, kan worden overbrugd. In het meest ongunstige geval ontstaat als gevolg van veelvuldige verstoring gebrek aan energie en kunnen overwinterende vleermuizen zelfs overlijden. Daarnaast bestaat de kans op een effect op succesvolle reproductie door een tekort aan energie aan de start van het voortplantingsseizoen.

Tijdens de winterslaapperiode van vleermuizen, globaal van eind oktober tot begin april, verkeren de vleermuizen gedurende enkele dagen tot enkele weken achtereen in een toestand van lethargie. Hun

lichaamstemperatuur wordt hierbij sterk verlaagd, tot ongeveer omgevingstemperatuur, en hun hartslag en stofwisseling daalt significant. Gemiddeld om de twee weken worden ze wakker, om onder andere aan predators te ontsnappen of om een nieuwe hangplek te zoeken. Het ontwaken uit de winterslaap kost veel energie, het onderbreken van de winterslaap door menselijke verstoringssprinkels leidt tot extra verbruik van vetreserves.

De kerstmarkt 2018 kan een directe fysieke verandering betekenen, die invloed heeft op het voortbestaan van mogelijk aanwezige overwinteringsplaatsen van (beschermde) soorten. Door het evenement kan eveneens geschikt overwinteringsgebied van de meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis verloren gaan.

De volgende factoren kunnen als gevolg van de kerstmarkt 2018 een effect hebben op de populaties van beschermde soorten:

- verandering van het microklimaat: temperatuur, relatieve luchtvochtigheid, luchtstroming;
- licht;
- geluid en trilling;
- luchtkwaliteit.

Bovenstaande factoren zijn gedurende het evenement in hoge mate aanwezig in de Gemeentegrot en Fluweelengrot waardoor negatieve effecten op voorhand niet geheel kunnen worden uitgesloten. De effecten zijn echter niet zodanig dat er significant negatieve effecten optreden met betrekking tot de instandhoudingsdoelstellingen van het 'Geuldal'. Onder hoofdstuk 2 (voorschriften) en hoofdstuk 8 (mitigerende maatregelen) is meer te lezen over de toe te passen en reeds toegepaste mitigerende maatregelen ter verzachting van negatieve effecten. Gedurende voorgaande edities van de kerstmarkt hebben er uitvoerig metingen plaats gevonden ter bepaling van enige effecten m.b.t verandering van het microklimaat. De resultaten van deze metingen worden in H7 verder toegelicht.

6.6. Effecten op habitatsoorten

Onderstaand is per soortgroep de landelijke trend beschreven alsook de trends voor het Geuldal, Heuvelland en de betrokken groeves in combinatie met de te verwachten effecten van de kerstmarkt 2018.

6.6.1. Meervleermuis

Het aantal meervleermuizen is landelijk sinds 2004 ongeveer verdubbeld, met name door een toename van de aantallen in bunkers in het westen van Nederland (in de duinen). Deze opgaande trend is minder sterk in het Heuvelland. In het Heuvelland tekent zich vanaf 2004 een lichte stijging in aantallen, na een aantal jaren waarin de index gemiddeld genomen weinig verandert. In het Natura 2000-gebied 'Geuldal' wordt vanaf 2009 een daling van het aantal meervleermuizen waargenomen. De dichtheid meervleermuizen wordt sterker beïnvloed door het klimaat, waarbij een dynamische groeve (hoge klimatologische dynamiek) de voorkeur heeft. In toeristische groeven worden iets lagere dichtheden meervleermuizen aangetroffen dan in andere mergelgroeven. De trend van de meervleermuis in het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is door het CBS berekend als matig negatief. De huidige populatie meervleermuizen in het 'Geuldal' schommelt rond de populatiegrootte zoals bestond ten tijde van de aanwijzing van het Natura 2000-gebied, zijnde 7 december 2004.

Gemeentegrot

In de Gemeentegrot worden jaarlijks slechts geringe aantallen meervleermuizen geteld (maximaal 12 in 2006) waarbij jaarlijkse fluctuaties groot zijn. Ten opzichte van de aanwijzingsdatum 7 december

2004 is er een toename in individuen te zien in de Gemeentegrot. Een duidelijke trend tussen de aanwijzingsdatum 7 december 2004 en heden valt echter niet vast te stellen, mede omdat er in 2008 en 2009 geen tellingen hebben plaatsgevonden.

In 2018 zijn er in de Gemeentegrot 4 meervleermuizen geteld tijdens de januaritelling ten opzichte van 3 in 2004. Binnen het Natura 2000-gebied 'Geuldal' bevinden zich meerdere groeven, waar niet allen vleermuistellingen kunnen plaatsvinden bijvoorbeeld door instortingsgevaar. Het relatieve belang van de Gemeentegrot voor de meervleermuizenpopulatie binnen de groeven in het 'Geuldal' (waar tellingen hebben plaatsgevonden) betreft ongeveer 20%.

Fluweelengrot

In de Fluweelengrot is ten opzichte van 7 december 2004 een afname te zien in het aantal waargenomen exemplaren waarbij het aantal getelde individuen fluctueert tussen 8 en 0. In vergelijking met de regionale index en die van het 'Geuldal' is de index van de Fluweelengrot lager, echter zijn het aantal individuen tevens laag en fluctuatie in aantallen groot.

In 2018 is er in de Fluweelengrot één meervleermuis geteld tijdens de januaritelling ten opzichte van 5 in 2004. Het relatieve belang van de Fluweelengrot voor de meervleermuizenpopulatie binnen de groeven in het 'Geuldal' waar tellingen hebben plaatsgevonden betreft ongeveer 4%.

6.6.2. Ingekorven vleermuis

De populatie ingekorven vleermuizen vertoont landelijk sinds 7 december 2004 een sterke groei. De landelijke en regionale (Heuvelland) trend vertonen hierbij ongeveer een gelijk opgang omdat vrijwel alle aangetroffen overwinterende ingekorven vleermuizen geteld worden in de groeven in het Heuvelland. In het 'Geuldal' groeit de populatie iets sterker dan in het Heuvelland als geheel. De trend van de ingekorven vleermuis in het Natura 2000-gebied 'Geuldal' is door het CBS berekend als sterke toename.

Gemeentegrot

Ten opzichte van 7 december 2004, het moment waarop de instandhoudingsdoelstellingen voor deze habitatsoort zijn vastgelegd, is het aantal individuen ingekorven vleermuis toegenomen in de Gemeentegrot, landelijk en voor het gehele Natura 2000-gebied 'Geuldal'. In 2018 zijn er 111 ingekorven vleermuizen geteld tijdens de januaritelling in de Gemeentegrot ten opzichte van 57 in 2004. Het relatieve belang van de Gemeentegrot voor de populatie ingekorven vleermuis binnen de groeven in het 'Geuldal' (waar tellingen hebben plaatsgevonden) betreft ongeveer 15%.

Fluweelengrot

Sinds 2005 is een grillige toename te zien in de aantallen ingekorven vleermuizen in de Fluweelengrot. Vanaf 2013 lijkt zich een mogelijke daling in te zetten. Deze daling is in contrast met de landelijke/regionale index die vrijwel voortdurend stijgend is.

In 2018 zijn er 28 ingekorven vleermuizen geteld tijdens de januaritelling in de Fluweelengrot ten opzichte van 10 in 2004. Het relatieve belang van de Fluweelengrot voor de populatie ingekorven vleermuis binnen de groeven in het 'Geuldal' waar tellingen hebben plaatsgevonden betreft ongeveer 5%.

6.6.3. Vale vleermuis

De landelijk trend van de vale vleermuis laat sinds 2004, gemiddeld, een zeer lichte stijging zien. De trend in het 'Geuldal' volgt gemiddeld genomen de landelijke/regionale trend, maar verloopt wat

grilliger. De trend van de vale vleermuis is tussen 2004 en 2015 volgens het CBS vastgesteld als onzeker.

Gemeentegrot

Binnen de Gemeentegrot worden jaarlijks geringe aantallen vale vleermuis geteld met een maximaal aantal van 10 in 2004. Sinds 2005 lijken de aantallen, in tegenstelling tot de landelijke en 'Geuldal' index, terug te lopen waarbij met de jaarlijkse januaritelling in de Gemeentegrot in 2015 en 2016 nog maar 3 vale vleermuizen zijn waargenomen. In 2018 zijn er 8 vale vleermuizen geteld tijdens de januaritelling in de Gemeentegrot. Het relatieve belang van de Gemeentegrot voor de populatie vale vleermuis binnen de groeven in het 'Geuldal' (waar tellingen hebben plaatsgevonden) betreft ongeveer 33%.

Fluweelengrot

In de periode 2004 tot en met 2017 is éénmalig een vale vleermuis aangetroffen tijdens de januaritelling, dit was één individu in 2013. In 2018 zijn er 0 vale vleermuizen geteld tijdens de januaritelling in de Fluweelengrot ten opzichte van 0 in 2004. Het relatieve belang van de Fluweelengrot voor de populatie vale vleermuis binnen de groeven in het 'Geuldal' waar tellingen hebben plaatsgevonden betreft ongeveer 3%.

6.7. Conclusie Natura 2000

Hoewel een lokaal (tijdelijk) negatief effect op de betrokken populaties vleermuizen niet kan worden uitgesloten, zal door de combinatie van reeds genomen mitigerende maatregelen en te nemen mitigerende maatregelen, als weergegeven in hoofdstuk 8, een significant negatief effect op de populaties meervleermuis, ingekorven vleermuis en vale vleermuis in het 'Geuldal' niet plaatsvinden.

Op grond van bovenstaande beoordeling concluderen wij dat onderhavige door gemeente Valkenburg aan de Geul aangevraagde tijdelijk evenement geen (significante) negatieve effecten zal veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis zullen geen negatieve gevolgen ondervinden, mits deze vergunning en de daaraan verbonden voorschriften worden nageleefd.

7. Overwegingen Soortenbescherming

7.1. Beoordelingskader

De Wet natuurbescherming bevat regels voor het behoud van de biologische diversiteit en de bescherming van kwetsbare dier- en plantensoorten en hun natuurlijke leefomgeving. Enerzijds is Nederland hiertoe gehouden op grond van internationale verdragen en Europese richtlijnen. De Wet natuurbescherming kent daarom beschermingsregels voor soorten die onder de Europese Vogelrichtlijn zijn beschermd ('Vogelrichtlijnsoorten') in paragraaf 3.1, alsmede voor soorten die middels de Europese Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn bescherming genieten ('Habitatrichtlijnsoorten') in paragraaf 3.2. Anderzijds voorziet paragraaf 3.3 van de wet in regels voor een limitatief aantal soorten waarvan de bescherming niet internationaalrechtelijk is geregeld, maar waartoe de nationale wetgever op eigen initiatief heeft besloten ('andere soorten'). Deze drie beschermingsregimes kennen elk eigen verbodsbepalingen en voorwaarden voor ontheffing van de verboden. De voorliggende aanvraag heeft betrekking op het beschermingsregime voor Habitatrichtlijnsoorten (§ 3.2).

7.2. Beschermingsregime Habitatrichtlijnsoorten § 3.2

Op 1 oktober 2018 hebben wij ontvangen van gemeente Valkenburg aan de Geul, mede namens Stichting Valkenburg Events, een aanvraag om ontheffing van artikel 3.5 lid 2 en lid 4, Wnb opgenomen verboden om dieren opzettelijk te verstoren alsmede de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van verscheidene vleermuissoorten te beschadigen of te vernielen. De ontheffingsaanvraag is ingediend ten behoeve van de kerstmarkt 2018 in de Gemeentegrot en Fluweelengrot te Valkenburg, voor de periode 1 november 2018 (Gemeentegrot) en 5 november 2018 (Fluweelengrot) tot en met 1 juni 2019.

Een ontheffing van de bovengenoemde verbodsbepalingen kan worden verleend als aan elk van de volgende voorwaarden, zoals opgenomen in artikel 3.8, lid 5, Wnb is voldaan:

- er bestaat geen andere bevredigende oplossing;
- de handeling is nodig in het kader van een of meer van de in bovengenoemd artikel genoemde belangen;
- er wordt geen afbreuk gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Een toetsing aan deze aspecten heeft plaatsgevonden, en is beschreven in paragraaf 6.3 en hoofdstuk 8 (mitigerende maatregelen).

7.3. Betrokken vleermuissoorten

7.3.1. Andere bevredigende oplossing

De kerstmarkt in de Gemeentegrot wordt sinds 1985 georganiseerd, in de Fluweelengrot sinds 1997. De kerstmarkt is van groot belang voor de gemeente Valkenburg aan de Geul en de directe omgeving, zie hiervoor tevens paragraaf 6.3.2. De kerstmarkt in de Gemeentegrot en Fluweelengrot is een regionale trekpleister in het kerstseizoen en wordt, dankzij de unieke locatie waar de kerstmarkt gehouden wordt, bezocht door bezoekers uit binnen- en buitenland.

De kerstmarkt vindt sinds de eerste editie plaats in de overwinteringsperiode van verscheidene vleermuissoorten. Het is niet mogelijk de kerstmarkt in een andere periode van het jaar te organiseren

in verband met andere initiatieven die gebruik willen maken van de grotten en het feit dat een kerstmarkt normaliter gehouden wordt in de kerstperiode.

Qua inrichting van het evenement geeft de gemeente Valkenburg aan de Geul aan dat de huidige inrichting van de kerstmarkt in afstemming met de brandweer tot stand is gekomen, en gericht is op veiligheidsvoorschriften die van toepassing zijn bij brand, rook of evacuatie. In de Gemeentegrot is een andere inrichting van het evenement enkel mogelijk door gebruik te maken van een alternatieve ingang, echter zijn bij de alternatieve ingang juist meer vleermuizen te vinden. De huidige looproute door de Gemeentegrot is een cirkel, door een deel van de route buiten gebruik te stellen dienen bezoekers heen en terug te lopen door een en dezelfde gang waardoor de veiligheid bij calamiteiten in geding komt.

De Fluweelengroeve is een stuk kleiner dan de Gemeentegroeve waardoor vrijwel het gehele stelsel in gebruik is voor de kerstmarkt. Gebruik maken van een andere looproute of ingang is in deze grot niet mogelijk in het kader van veiligheid. Om de veiligheid van bezoekers beter te garanderen is in de zomer van 2018 een nieuwe vluchtroute aangebracht waarmee mensen bij een calamiteit sneller geëvacueerd kunnen worden. Deze toevoeging van een extra opening in het stelsel heeft naar verwachting tevens een positief effect op de vleermuizenpopulatie.

De gemeente Valkenburg aan de Geul heeft tevens beoordeeld of het mogelijk is om de sfeermuziek aan te passen en de verlichting aan te passen. Aanpassingen hierin zijn reeds meegenomen in de aanvraag, verdere verlaging van het volume van de muziek heeft ecologisch gezien geen toegevoegde waarde vanwege het reeds aanwezige geluid afkomstig van de bezoekers. Nog verder dimmen van het licht zou onveilige situaties opleveren.

Voor de handeling, waarop de aanvraag betrekking heeft, bestaat geen andere bevredigende oplossing.

7.3.2. Belang

Op het aanvraagformulier is aangegeven dat de ontheffing is aangevraagd op basis van het volgende belang:

In het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip redenen van sociale of economische aard en met in begrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

De kerstmarkt is voor de gemeente Valkenburg aan de Geul en omgeving van wezenlijk belang. De gemeente Valkenburg aan de Geul besteed jaarlijks 1400 werkuren aan de organisatie rondom de kerstmarkten in de Gemeente- en Fluweelengrot. Hiermee is ongeveer € 84.000 aan salariskosten gemoeid. Daarnaast wordt door de gemeente Valkenburg aan de Geul aangegeven dat de kerstmarkt directe werkgelegenheid verschaft in de vorm van stands met exploitanten en indirect aan omliggende horeca, hotels, bus- en treinmaatschappijen etc. Het economisch belang van de kerstmarkt in de Gemeentegrot en Fluweelengrot inclusief spin off voor lokale ondernemers wordt door de gemeente Valkenburg aan de Geul geschat op circa resp. € 9.000.000,- en € 6.000.000,-.

Bovenstaand belang, dat in paragraaf 3.2 (Habitatrichtlijnsoorten) wordt genoemd, weegt in dit geval zwaarder dan het verstoren van in rust zijnde vleermuizen met mogelijk als gevolg het (tijdelijk) verlaten van een vaste rust- en verblijfplaats.

7.3.3. Staat van instandhouding

Zoals in paragraaf 5.5 weergegeven kan de kerstmarkt 2018 een directe fysieke verandering betekenen voor het leefgebied van vleermuizen, die invloed heeft op het voortbestaan van mogelijk aanwezige overwinteringsplaatsen van (beschermde) soorten. Door het evenement kan eveneens geschikt overwinteringsgebied verloren gaan. Onderstaand wordt per beschermde soort onderbouwd of en in welke mate de handeling de staat van instandhouding van de soort beïnvloed.

Voor de onderbouwing van de staat van instandhouding van de meervleermuis (*Myotis dasycneme*), ingekorven vleermuis (*Myotis emarginatus*) en vale vleermuis (*Myotis myotis*) zie paragraaf 5.6, effecten op habitatsoorten N2000-gebied 'Geuldal'.

7.3.3.1 Watervleermuis (*Myotis daubentonii*)

Het aantal watervleermuizen vertoont landelijk vanaf 1986 twee perioden met een lichte opgaande trend waarbij de laatste opgang tussen 1998-2006 heeft plaatsgevonden. Sinds 2006 verloopt de landelijke trend grillig. Het beeld in het heuvelland zet vanaf de beginjaren 2002 een lichte daling in.

Gemeentegrot

De trend in de Gemeentegrot vertoont tot 2003 grote fluctuaties, met aanvankelijk nog een stijging tot maxima van boven de 40 individuen. Vanaf 2003 tot heden is een afname in de trend waar te nemen waarbij de afname in de Gemeentegrot sterker is dan de regionale afname. In 2018 zijn er 5 watervleermuizen geteld tijdens de januaritelling in de Gemeentegrot.

Fluweelengrot

In de Fluweelengrot zijn sinds 1986 sterke fluctuaties in aantallen te zien waarbij gemiddeld genomen meer vleermuizen zijn aangetroffen vóór 1997 dan erna. Sinds 2011 lijkt er een daling in aantallen plaats te vinden. In 2018 zijn 17 exemplaren geteld, waarmee een lichte stijging valt te constateren.

7.3.3.2 Baardvleermuizen (*Myotis mystacinus/brandtii*)

De baardvleermuizen die in de groeves overwinteren vertegenwoordigen twee sterk op elkaar gelijkende soorten, de baardvleermuis (*Myotis mystacinus*) en de brandt's vleermuis (*Myotis brandtii*). Enkel via determinatie in de hand kan het onderscheid tussen de twee soorten worden vastgesteld. Gezien dit tijdens de januaritellingen niet gebeurd zijn deze soorten als verzamelgroep geanalyseerd.

De baardvleermuizen vertonen landelijk en regionaal een gestaag stijgende trend tot 2012 waarna zich landelijk een daling inzet en regionaal de trend afvlakt.

Gemeentegrot

In de Gemeentegrot is een grillig verloop te zien van de trend waarbij na 2001 een duidelijke afname in aantallen individuen vast te stellen. In 2018 zijn er 10 baardvleermuizen waargenomen.

Fluweelengrot

In de Fluweelengrot variëren de aantallen baardvleermuizen vanaf 1986 tussen de 0 en 14 dieren. Van de stijging in aantallen die landelijk en regionaal te zien valt is in de Fluweelengrot geen sprake, van een duidelijke daling echter ook niet. In 2018 zijn er 7 exemplaren geteld.

7.3.3.3 Franjestaart (*Myotis nattereri*)

Landelijk gezien neemt de populatie franjestaart sinds 1986 gestaag toe waarbij regionaal een nog sterkere toename is te zien.

Gemeentegrot

In de Gemeentegrot blijft de opgaande trend achter bij de landelijke en regionale groei alhoewel er wel een positieve ontwikkeling in aantallen is te onderscheiden ten opzichte van 1986. In 2018 zijn er met de januaritellingen 24 franjestaarten geteld.

Fluweelengrot

In de Fluweelengrot is een grillig verloop te zien in de aantallen waargenomen franjestaarten met een uitschieter van 38 exemplaren in 2010. In 2018 zijn 18 exemplaren geteld. Het relatief belang van de Fluweelengrot ten opzichte van de getelde groeves in het 'Geuldal' voor de franjestaart is niet bekend, als is de uitschieter in aantallen in 2010 binnen de Fluweelengrot niet terug te zien in de trend van het heuvelland als geheel.

7.3.3.4 Grootoorvleermuis (*Plecotus auritus/austracius*)

Van de grootoorvleermuizen worden in zowel de Gemeentegrot als de Fluweelengrot jaarlijks hooguit enkele dieren (0-4) waargenomen. Van een trend lijkt in beide groeven geen sprake te zijn. Zowel landelijk als in het heuvelland fluctueren de indexen sterk. In 2018 zijn in de Gemeentegrot 3 exemplaren geteld, in de Fluweelengrot 1 exemplaar.

7.4. Conclusie soortenbescherming

In het kader van de kerstmarkt 2016 is een beschermingsplan opgesteld met diverse optimalisatiemaatregelen. De maatregelen die, zonder risico op onverwachte effecten op klimaat en overwinterende vleermuizen konden worden uitgevoerd zijn in de winter van 2016 gerealiseerd. In de winter van 2017, doorlopend tot in de zomer/najaar van 2018, heeft verdere stapsgewijze optimalisatie van de groeve, monitoring en tussentijdse evaluatie plaatsgevonden waarmee afdoende invulling werd gegeven aan de voorwaarde dat er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Dit betekent dat hoewel een lokaal tijdelijk negatief effect als gevolg van de kerstmarkt 2018 niet 100% kan worden uitgesloten, middels de mitigerende maatregelen als weergegeven in hoofdstuk 8 een negatief effect op de staat van instandhouding van de populaties beschermde soorten in het 'Geuldal' niet zal plaatsvinden.

8. Monitoringsgegevens kerstmarkt

Vleermuizen zijn goed in staat om te verplaatsen zonder dat dit direct ten koste gaat van de overlevingskansen van de soort en doen dat ook daadwerkelijk doen om bijvoorbeeld in te spelen op de klimatologische omstandigheden in de grot gedurende hun verblijf. Een voorwaarde is dan wel dat er sprake is van alternatieve plekken (rustplaatsen) binnen de groeve die voldoen aan de eisen.

Delen van de Gemeentegrot en de Fluweelengrot worden intensief gebruikt voor toeristische activiteiten. Voor de reguliere activiteiten kan worden gesteld worden dat sprake is van een zekere gewenning onder overwinterende vleermuizen. Deze dieren zullen hier overwinteren ondanks de aanwezige verstoring, hoewel mogelijk op andere locaties in de groeve.

8.1. Temperatuurmetingen

8.1.1. Gemeentegroeve

Gedurende de kerstmarkt 2016 en 2017 hebben er gedurende de opbouw, het evenement en het afbreken van de kerstmarkt temperatuurmetingen plaatsgevonden middels temperatuurloggers en tweewekelijks handmatige metingen op diverse locaties in de gangen van de Gemeentegrot.

In 2016 is duidelijk gebleken dat bij de aanvang van de kerstmarkt temperaturen in de groeve omhoog schieten, waarbij duidelijk een 'weekend-effect' van 1 graden Celsius verhoging ten opzichte van doordeweekse dagen te zien is door hogere aantallen bezoekers. De hoogst gemeten temperatuur (19,4 graden Celsius) werd gemeten gedurende het laatste weekend van de kerstmarkt. Na de kerstmarkt zakt de temperatuur eveneens weer sterk in. Het duurt ongeveer 3 weken voordat bij alle meetlocaties de temperatuur weer op gelijk niveau is als voor de kerstmarkt.

Alle warmte die tijdens de kerstmarkt het mergelgesteente heeft opgewarmd, is in een aantal weken tijd voor een groot gedeelte dus alweer door de luchtstromingen afgevoerd naar buiten of naar andere delen van de groeve. Dit is een bevestiging dat dit een dynamisch groevedeel betreft, in de winterperiode zonder twijfel het meest dynamische deel van de gehele Gemeentegrot. En hierdoor zou dit gebied - zonder kerstmarkt – hoogstwaarschijnlijk de koudste en meest dynamische klimaatzone van de Gemeentegrot zijn.

De Gemeentegrot is in veel opzichten een bijzondere groeve. Het ondergronds klimaat wordt gekenmerkt door haar unieke trek. In geen enkele andere mergelgrot is tot op heden een dergelijk verschijnsel waargenomen. Daarnaast is er door de enorme omvang en het beperkt aantal ingangen, een zeer statisch ondergronds klimaat ontstaan. De Gemeentegrot is een van de meest statische mergelgrotten van het Mergelland. De Gemeentegrot niet alleen statisch, maar ook erg warm. De gemiddelde jaartemperatuur in Valkenburg aan de Geul schommelt rond de 10 à 11 graden Celsius. Een onderaardse groeve zou diezelfde gemiddelde temperatuur hebben. De hoge temperatuur in het Romeins deel is geheel te verklaren door de kerstmarkt. Het centrale deel van de groeve is met 12,5 tot 13,0 graden Celsius ook erg warm waarvan de oorzaak nog niet volledig bekend is, het wordt deels veroorzaakt door de droogmachines, de rondleidingen en het afgesloten karakter van de schuilkelder waardoor weinig luchtverplaatsing in dit gebied is. De kerstmarkt is hier in ieder geval niet de oorzaak van.

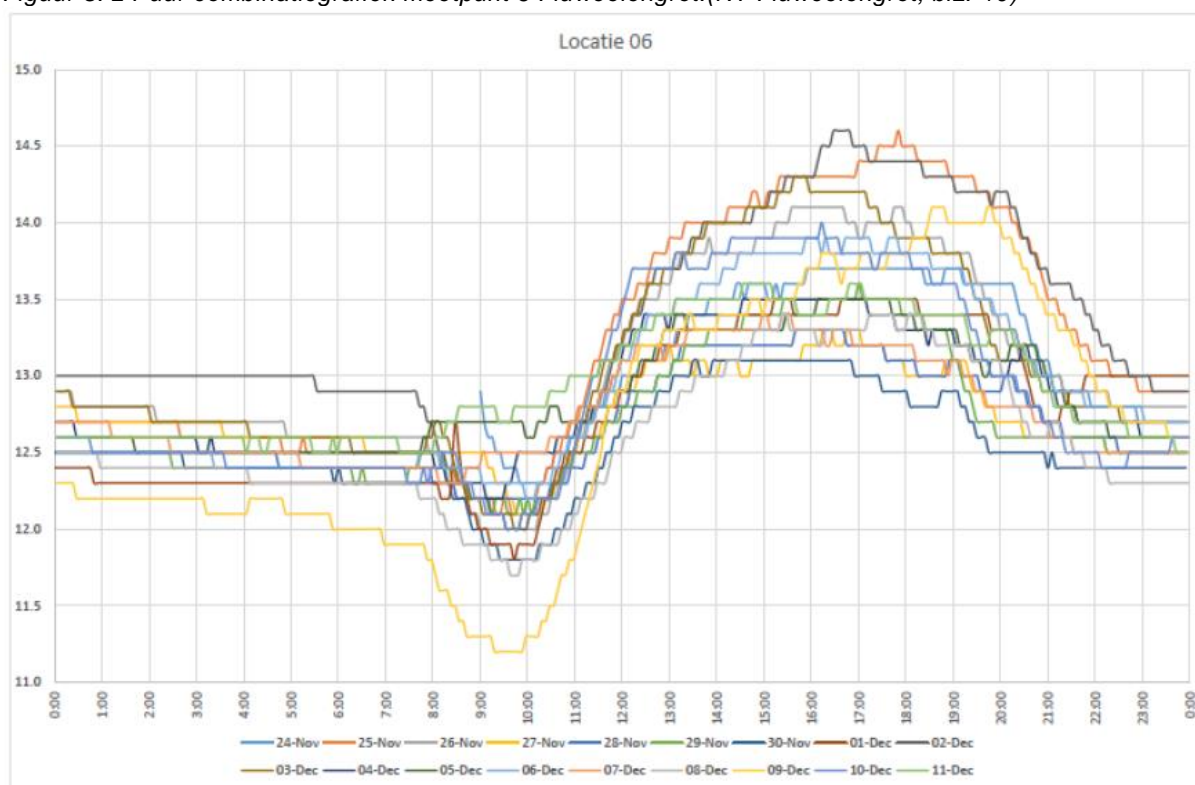
8.1.2. Fluweelengroeve

In het kader van de kerstmarkt zijn er in de winterperiode 2017/2018 klimatologische metingen uitgevoerd in de Fluweelengrot waarbij de volgende constatering zijn gedaan:

- Door het openen van de deuren tijdens de openingstijden van de kerstmarkt trekt er meer koude lucht door de ingangen naar binnen. De groeve wordt hierdoor een stuk dynamischer en het ingangsgebied een aantal graden kouder in de periode van de kerstmarkt.
- In de uithoeken van de Fluweelengrot waar geen stands staan zijn de effecten van de temperatuurstijging door de kerstmarkt tevens merkbaar. Op deze punten vindt geen daadwerkelijke stijging in temperatuur plaats maar blijft de te verwachten daling van temperatuur door het intreden van de winter achter. Na de kerstmarkt vindt deze daling alsnog plaats.
- Gedurende de weken voorafgaand aan en tijdens de kerstmarkt is sprake van een gestage gemiddelde temperatuurstijging van 2 tot 6 graden Celsius boven de normaal verwachte temperatuur van circa 9,5 graden Celsius in deze zone. De exacte opwarming is sterk afhankelijk van de buitentemperatuur en de bezoekersaantallen.

In figuur 3 is een samengestelde 24-uurs grafiek weergegeven van meetpunt 6 midden in het kerstmarkt gebied (zie figuur 2a). Tijdens de openingstijden is een duidelijk dag en nacht ritme herkenbaar. Direct na opening van de kerstmarkt in de Fluweelengrot daalt de temperatuur licht door het openen van de deuren en de extra luchtstroming die hiermee op gang komt. Vervolgens stijgt de temperatuur gemiddeld 1,5 graden Celsius bij meetpunt 6 om tot slot 's nachts weer te zakken naar de beginsituatie.

Figuur 3: 24-uur combinatiegrafiek meetpunt 6 Fluweelengrot. (NT Fluweelengrot, blz. 10)

8.1.3. Klimatologische optimalisatie 2018

In het proces tot het komen van een duurzame inrichting van de kerstmarkt in de Gemeentegrot en Fluweelengrot zijn met de gemeente Valkenburg aan de Geul, provincie Limburg, SEVON, Stichting Natuurlijk Geuldal en ArcheoPro klimatologische aanpassingen van de Gemeentegroeve en Fluweelengroeve besproken en in de zomer van 2018 doorgevoerd. Deze aanpassingen van de

groeven worden in H8 nader besproken. Van belang is om deze aanpassingen in het klimatologisch systeem van de groeven te monitoren en nauwlettend in de gaten te houden, hiertoe zijn in de voorschriften in H2 van onderhavig besluit voorschrift 29, 30 en 31 opgenomen.

8.2. Vleermuistellingen

In 2017 en 2018 zijn voorafgaand aan, tijdens en na de kerstmarkt (periode eind september 2017 tot medio mei 2018) vleermuistellingen uitgevoerd op 2 plaatsen in de Gemeentegroeve en tevens in de Fluweelengroeve.

8.2.1. Gemeentegroeve

Bij de tellingen zoals uitgevoerd in de winter van 2017/2018 zijn de volgende constatering gedaan:

- alle soorten vleermuizen mijden het Romeins gedeelte – het hart van het kerstmarktgeburen.
- De aantalsopbouw van de overwinterende populatie blijft achter in de periode van de kerstmarkt en de op- en afbouw maar herstelt zich na het evenement.
- Er blijken vleermuizen ook in het centrale gedeelte (rond de voormalige schuilkelder) te overwinteren aan het begin van de winter.

Het meest opvallende dat uit de vleermuistelling in de winter van 2017/2018 is gekomen, is dat het centrale deel van de groeve in gebruik is. In dit gebied zijn verspreid overwinterende ingekorven vleermuizen (14), franjestaarten (3), watervleermuis (1) baardvleermuis (2) en grootoorvleermuis (1) waargenomen. De dichtheid in het centrale deel is in januari vergelijkbaar met het noordelijke deel, maar lager dan het zuidelijke deel. Tijdens voorgaande tellingen is het centrale deel van de groeve meestal maar voor een deel onderzocht, het is dan ook niet goed hard te maken dat hier een positieve verandering is opgetreden, maar de gegevens zouden hierop kunnen wijzen.

Er is in ieder geval wel aanleiding om een vleermuisgebied toe te voegen aan de kaart van het vleermuisnetwerk in de Gemeentegrot. Daarnaast blijkt dat het kerstmarktgebied (Romeins deel) een marginale functie heeft voor overwinterende vleermuizen. In januari 2018 zijn de hoogste aantallen en meeste soorten vleermuizen waargenomen in het zuidelijk deel van de Gemeentegrot.

Verspreiding vleermuizen winter 2017/2018 gehele groeve

In tabel 3 zijn de aantallen vleermuizen per sectiedeel (Nooduitgang, Romeins deel, Oude deel en uitgang Cauberg) in beeld gebracht. Hieruit blijkt dat vooral het Romeinse deel en de Uitgang Cauberg gedurende de kerstmarkt gemeden worden, waarbij de grootste actieve verstoring plaatsvindt aan het begin van de winterperiode. De Nooduitgang en het Romeinse deel worden het minst gebruikt, ook na afloop van de kerstmarkt.

Telling	Nooduitgang	Romeinse deel	Oude deel	Uitgang Cauberg
4-11-2017	2	5	8	2
19-12-2017	4	1	19	5
4-1-2018	4	0	16	3
13-2-2018	7	1	21	20
13-3-2018	6	4	22	11
19-4-2018	3	5	30	8
8-5-2018	3	4	16	6

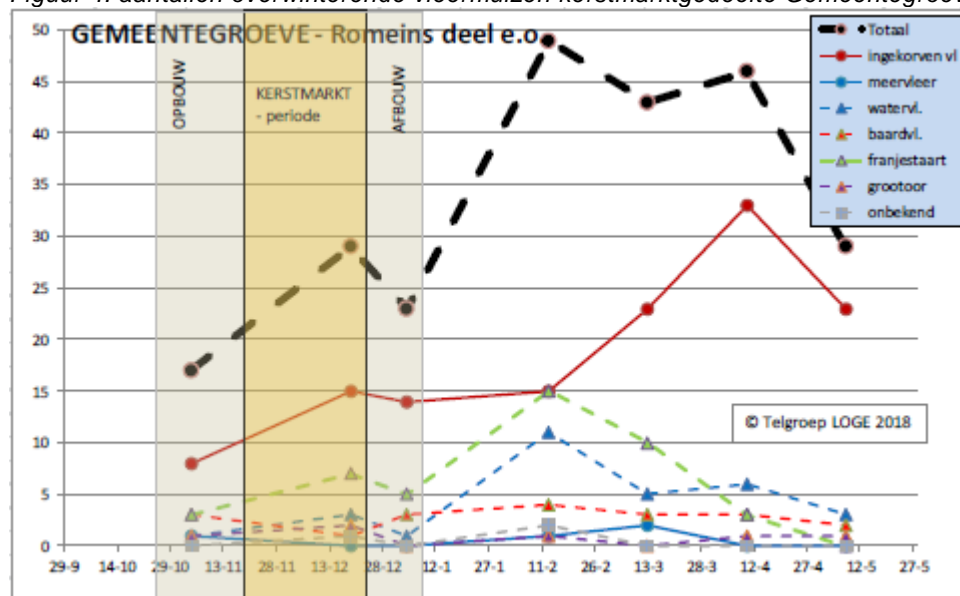
Tabel 3: aantallen vleermuizen per sectiedeel Gemeentegroeve, roze achtergrondkleur is de kerstmarktperiode

Verspreiding vleermuizen winter 2017/2018 kerstmarktgebied

	Kerstmarkt	meervleer	gekorven	watervl.	baardvl.	ranjestaar	grootoor	onbekend	Totaal
4-11-2017	geen activiteiten	1	8	1	3	3	1	0	17
19-12-2017	Kerstmarkt	0	15	3	1	7	2	1	29
4-1-2018	Afbouw Kerstmarkt	0	14	1	3	5	0	0	23
13-2-2018	Geen Kerstmarktactiviteiten	1	15	11	4	15	1	2	49
13-3-2018	Geen Kerstmarktactiviteiten	2	23	5	3	10	0	0	43
10-4-2018	Geen Kerstmarktactiviteiten	0	33	6	3	3	1	0	46
8-5-2018	Geen Kerstmarktactiviteiten	0	23	3	2	0	1	0	29
		Natura-soorten							

Tabel 4: aantallen overwinterende vleermuizen kerstmarktgedeelte Gemeentegroeve

Figuur 4: aantallen overwinterende vleermuizen kerstmarktgedeelte Gemeentegroeve

Een aantal conclusies zijn af te leiden van de vleermuistellingen in het kerstmarktgedeelte:

- Het totaal aantal getelde dieren neemt in eerste instantie toe tijdens de opbouwperiode, maar neemt vervolgens af aan het einde van de kerstmarkt. Deze trend wordt met name bepaald door de meest voorkomende soorten: de ranjestaar en ingekorven vleermuis;
- bij de telling in februari is het aantal vleermuizen toegenomen ten opzichte van de maanden daarvoor. Het aantal watervleermuizen en ranjestaarten is het meest toegenomen; de ingekorven vleermuis neemt pas bij de volgende telling – in maart – toe;
- de ingekorven vleermuis (maximaal 33) en ranjestaar (maximaal 15) zijn het meest talrijk als overwinteraar in het kerstmarktgebied. Op afstand volgen de overige soorten: water-, baard-, meer- en grootoorvleermuis;
- vier soorten bereiken hun maxima na de afbouw van de kerstmarkt (buiten de kerstmarktperiode): ingekorven vleermuis, ranjestaar, water- en baardvleermuis;
- de ingekorven vleermuis beleeft zijn maximum in april. Van de soort is bekend dat ze relatief lang 'winterslapen' in tegenstelling tot de andere soorten.

Het aantalsverloop laat zien dat het gebied van de kerstmarkt wordt gemeden. De meeste soorten nemen pas na de kerstmarkt geleidelijk in aantal toe. Waar deze dieren vandaan komen en in de periode van de kerstmarkt overwinteren, is onbekend. Het aantalsverloop wordt mogelijk beïnvloed doordat vleermuizen aan het eind van de winterperiode 'kouder gaan hangen'. Dit zijn dan bij voorkeur de dynamische plekken in de buurt van groeve ingangen, dus het kerstmarktgebied.

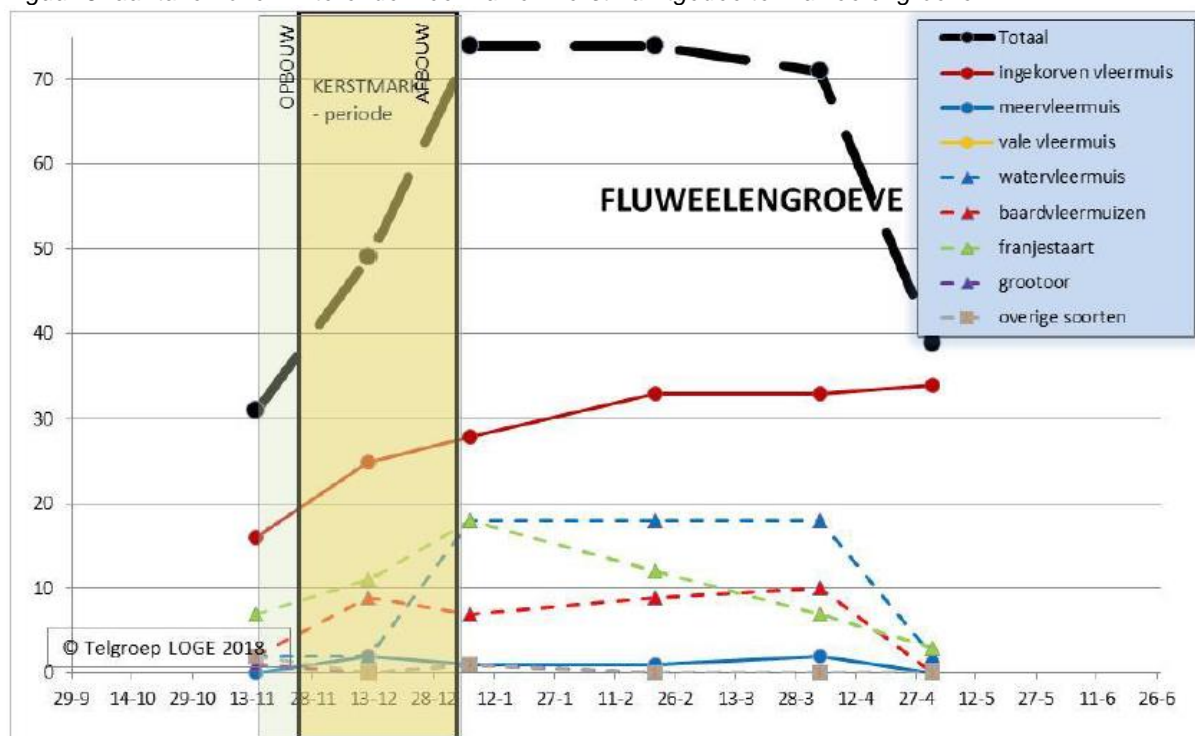
8.2.2. Fluweelengroeve

Verspreiding vleermuizen winter 2017/2018 kerstmarktgebied

	Kerstmarkt	meer vleermuis	ingekorven vleermuis	vale vleermuis	water vleermuis	baard vleermuizen	franje staart	grootoor	overige soorten	Totaal
14-11-2017	opbouw kerstmarkt	0	16	1	2	2	7	1	2	31
12-12-2017	kerstmarkt in bedrijf	2	25	0	2	9	11	0	0	49
6-1-2018	afbouw kerstmarkt	1	28	0	18	7	18	1	1	74
21-2-2018	geen activiteiten	1	33	1	18	9	12	0	0	74
3-4-2018	geen activiteiten	2	33	1	18	10	7	0	0	71
1-5-2018	geen activiteiten	0	34	0	2	0	3	0	0	39
		Natura-soorten								

Tabel 5: aantallen overwinterende vleermuizen kerstmarktgedeelte Fluweelengroeve

Figuur 5: aantallen overwinterende vleermuizen kerstmarktgedeelte Fluweelengroeve

Bij de tellingen zoals uitgevoerd in de winter van 2017/2018 zijn de volgende constatering gedaan:

- het totaal aantal getelde dieren neemt in eerste instantie toe tijdens de opbouw- en kerstperiode, blijft vervolgens nagenoeg stabiel tot begin mei 2018, en gaat dan omlaag;
- bij de telling in januari is het aantal vleermuizen toegenomen ten opzichte van de maanden daarvoor;
- de ingekorven vleermuis (max. 34), watervleermuis (max. 18) en franjestaart (max. 18) zijn het talrijkst als overwinteraar in het kerstmarktgebied. Op afstand volgen de overige soorten, namelijk meervleermuis, vale vleermuis, baardvleermuis en grootoorvleermuis;

- 3 soorten bereiken hun maxima na de afbouw van de kerstmarkt (buiten de kerstmarktperiode), namelijk de ingekorven vleermuis, watervleermuis en franjestaart. Tijdens de kerstmarkt bereiken de overwinterende vleermuizen geen maximale aantallen;
- tijdens de drukste periode (tijdens de kerstmarkt) bevonden zich 5 vleermuissoorten in het kerstmarkt-gebied, namelijk de meervleermuis, ingekorven vleermuis, watervleermuis en baardvleermuis, franje-staart;
- de aantallen van de ingekorven vleermuis neemt toe en heeft een maximum in april. Van de soort is bekend dat deze relatief lang 'winterslaapt' in tegenstelling tot de andere soorten.

9. Mitigerende maatregelen

9.1. Mitigerende maatregelen kerstmarkt 2016, 2017 en 2018

In het kader van de kerstmarkt 2016 en 2017 heeft er reeds voor een deel mitigatie plaatsgevonden in de Gemeentegrot en de Fluweelengrot. Deze mitigatie is nog steeds van toepassing voor de kerstmarkt 2018. Door het nemen van mitigerende maatregelen worden effecten op de aangewezen vleermuissoorten binnen het Natura 2000-gebied 'Geuldal' zoveel mogelijk beperkt.

Onderstaand worden mitigerende maatregelen weergegeven die reeds zijn uitgevoerd in 2016, 2017 en 2018 alsook nog beoogde mitigerende maatregelen. Gezien maatregelen in het kader van N2000 tevens van invloed zijn op soortenbescherming en vice versa is er geen onderscheid gemaakt in welk kader een mitigerende maatregel genomen wordt.

9.2. Gemeentegrot

Voor de Gemeentegrot zijn de mitigerende maatregelen in te delen in enkele categorieën:

- A. Optimalisatie van bestaande groeve ingangen;
- B. Realisatie van nieuwe ingangen en het bevorderen van luchtstroming in de groeve;
- C. Realisatie van extra luchtstroming;
- D. Verminderen menselijke verstoring.

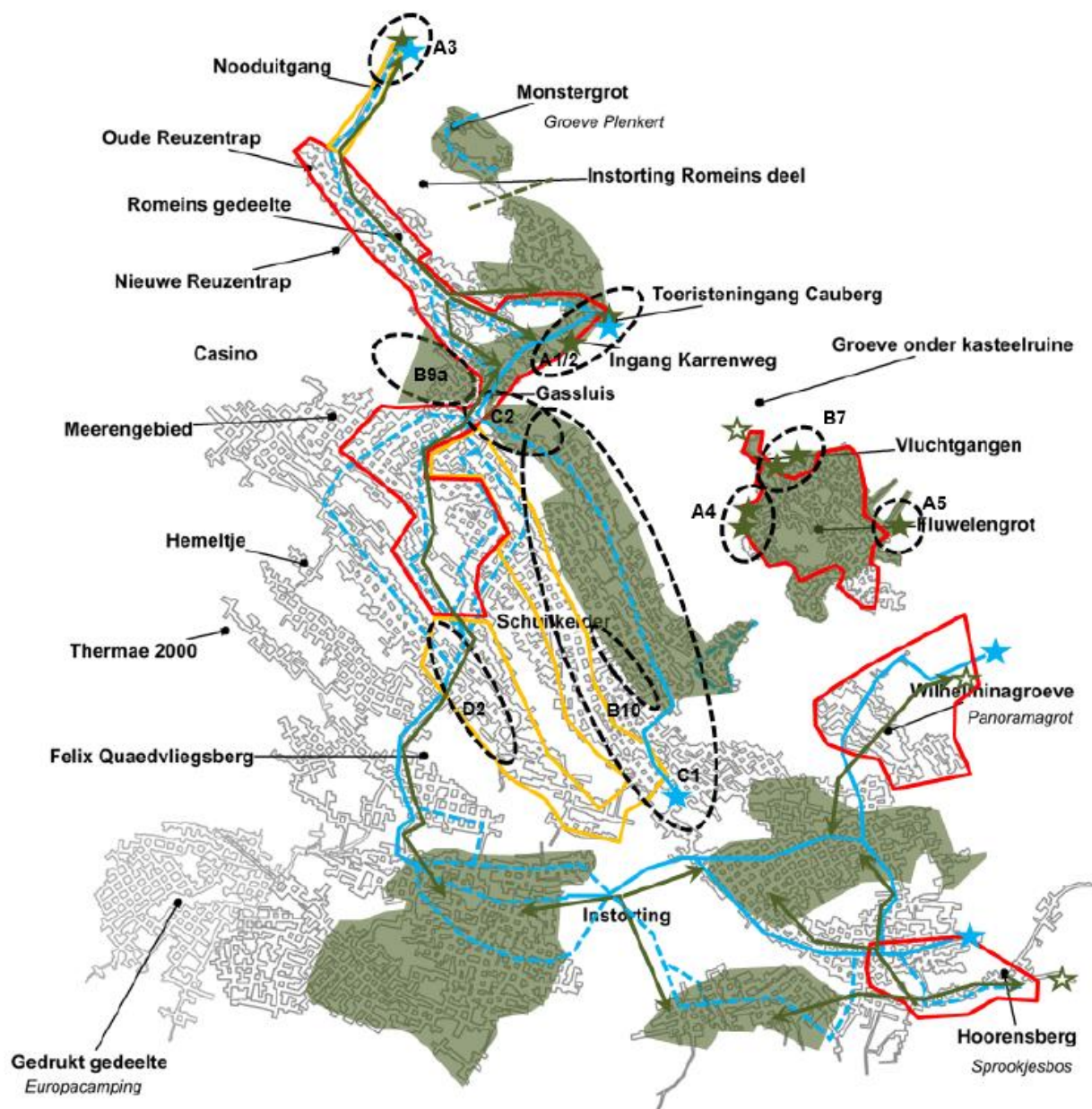
In tabel 6 worden de reeds uitgevoerde mitigerende maatregelen naar aanleiding van de kerstmarkt 2016 als ook de geplande mitigerende maatregelen voor de kerstmarkt 2018 weergegeven. Zie ook figuur 6 voor verdere verduidelijking van de locatie voor genomen mitigerende maatregelen.

Code	Planning	Status	Mitigatie	Doel
A1	Oktober 2016	Uitgevoerd	Verbeteren vliegopening, weghalen obstakels, ophangen betonkasten en/of gaten boren in muren	Verbeteren in/uitvliegmogelijkheden. Minder verstoring slapende vleermuizen.
A2	Oktober 2016	Uitgevoerd	Permanente vliegopening in diverse deuren, binnen- en buitenverlichting uitdoen/afschermen, ophangen betonkasten en/of gaten boren in muren	Verminderen lichtverstoring en daarmee verbeteren in/uitvliegmogelijkheden. Minder verstoring slapende vleermuizen.
A3	Oktober 2016	Uitgevoerd	Verbeteren invliegopening, ophangen betonkasten, uitdoen verlichting (binnen en buiten) in zwermperiode	Verbeteren in/uitvliegmogelijkheden. Minder verstoring slapende vleermuizen.
B10	Oktober 2016	Uitgevoerd	Weghalen blokken in perforatiemuren Long	Verbeteren invliegmogelijkheden vleermuizen.
C2	Oktober 2016	Uitgevoerd	Openen muur afsluiting long door het verwijderen van enkele blokken (gaten maken)	Realisatie luchtcirculatie centrale deel van de groeve (long); tevens invliegopeningen vleermuizen
D2	Oktober 2016	Uitgevoerd	Gele lampen (permanente sfeerverlichting voor treintje) in centrale deel koppelen aan tijdschakelaar	Afname lichtverstoring in centrale deel groeve en daarmee verbeteren verbindingsfunctie tussen noordelijke en zuidelijke deel groeve.

Bravo1	Kerstmarkt 2017 / Kerstmarkt 2018	Uitgevoerd / Beoogd	Er worden in zone Bravo geen verwarmingsbronnen gebruikt voor de opwarming van mensen en etenswaren	Voorkomen van extra opwarming van de groeve door verwarmingsbronnen.
Bravo2	Kerstmarkt 2017 / Kerstmarkt 2018	Uitgevoerd / Beoogd	In zone Bravo worden geen geurkaarsen en wierrook gebruikt	Voorkomen van verstoring van vleermuizen door geur.
Bravo3	Kerstmarkt 2017 / Kerstmarkt 2018	Uitgevoerd / Beoogd	In zone Bravo worden achter de kerststands gordijnen opgehangen aan de zijde van het Oude deel.	Uitwisseling van lucht en daarmee opwarming en lichtverstoring worden voorkomen.
Additioneel	Kerstmarkt 2017 / Kerstmarkt 2018	Uitgevoerd / Beoogd	In november en december vinden er geen rondleidingen plaats in de Gemeentegrot (lopend alsook met elektrische trein)	Voorkomen van verstoring door menselijk toedoen in het centrale deel van de groeve.
Additioneel	Kerstmarkt 2017 / Kerstmarkt 2018	Uitgevoerd / Beoogd	Gedurende de kerstmarkt wordt de Cave-experience (licht en geluidshow ter hoogte van het Romeinse deel) niet gehouden	Voorkomen van verstoring door licht en geluid.
Quick win 1	Zomer 2018	Uitgevoerd	Openen van klep in de ventilatieruimte van ventilatiebuizen van de centrale schacht	Realisatie luchtcirculatie centrale deel van de groeve (long); tevens invliegopeningen vleermuizen
Quick win 2	Zomer 2018	Uitgevoerd	Openen van schacht bij begraafplaats Cauberg	Realisatie luchtcirculatie centrale deel van de groeve (long); tevens invliegopeningen vleermuizen
Quick win 3	Zomer 2018	Uitgevoerd	Openen schacht Landal	Realisatie luchtcirculatie centrale deel van de groeve (long); tevens invliegopeningen vleermuizen
Quick win 4	Zomer 2018	Geannuleerd	Open zetten schacht die uitkomt in de Heilighartgroeve op het terrein van Domaine Cauberg	Realisatie luchtcirculatie centrale deel van de groeve (long); tevens invliegopeningen vleermuizen
Quick win 5	Zomer 2018	Uitgevoerd	Openingen creëren in muren richting instortinggebied zuidelijk deel van de Long	Realisatie luchtcirculatie centrale deel van de groeve (long); tevens invliegopeningen vleermuizen

Tabel 6: Mitigerende maatregelen Gemeentegrot

Figuur 6: Reeds uitgevoerde mitigerende maatregelen Gemeentegrot en Fluweelengrot

9.2.1. Voorlopige resultaten Quick wins 1t/m5 Gemeentegrot

Ten behoeve van de verbetering van het klimaat in delen van de Gemeentegroeve, waaronder de zogenoemde Long, zijn in de zomer 2018 in totaal op 4 locatie gesloten (schacht) openingen weer geopend en zijn er in totaal 5 locaties gezien. Het gaat daarbij om de:

1. klep in de ventilatieruimte van ventilatiebuizen van de centrale schacht;
2. de schacht die uitkomt op de begraafplaats aan de Cauberg;
3. de schacht die uitkomt op het terrein van het Landal park aan de Cauberg;
4. de schacht die uitkomt in de Heilighartgroeve op het terrein van Domaine Cauberg (niet uitgevoerd), en;
5. muur tussen het zuidelijk instortingsgebied en de Long.

De klep en de schachten zijn achtereenvolgens geopend waarna gedurende een periode van 2 a 3 weken klimaatmetingen zijn uitgevoerd om het effect op het bestaande klimaat in de groeve te meten. Als uit de metingen blijkt dat de nieuwe ventilatiestromen die zijn ontstaan door het openen geen negatief effect op het bestaande klimaat hebben wordt de opening gehandhaafd.

Uit de metingen is gebleken dat de maatregelen 1 t/m 3 geen negatief effect hebben en zeer geringe extra luchtstromingen zijn ontstaan die ook in de winterperiode geen negatief effect hebben op het klimaat in de Gemeentegrot. Het effect van het openen van de schachten was gering. De schachten zuigen slechts geringe hoeveelheden warme lucht van buiten naar binnen aan. De verwachting is dat in de winter dit effect zal omdraaien. Of dit zal resulteren tot een positief effect in de winter, moet uit de wintermonitoring blijken. Bovendien zijn hiermee extra toegangen voor vleermuizen gecreëerd.

Van maatregel 4 is op basis van voortschrijdend inzicht afgezien. Uit klimaatmetingen in de Heilighartgroeve die onlangs zijn uitgevoerd, bleek dat dit een relatief koude groeve is. Een verbinding met de onderliggende Gemeentegroeve zou ervoor kunnen zorgen dat de luchtstromen die dan ontstaan vanuit de Gemeentegrot, de Heilighartgroeve gaan opwarmen. Dat kan onwenselijk zijn aangezien daarmee een bestaand vleermuisoverwinteringsgebied aangetast zou kunnen worden.

Om de onderzoeksperiode van maatregel 4 niet ongebruikt te laten verstrijken is gekozen een andere kansrijke locatie hiervoor in de plaats aan te pakken. In de voorheen afgesloten verbindingen tussen de Long en het instortingsgebied dat daaraan grenst, zijn openingen gemaakt. Door deze openingen is een grote luchtstroming ontstaan vanuit dit instortingsgebied door de long, naar de in- en uitgangen van het Romeins deel. De temperatuur van dit instortingsgebied is veel lager dan de rest van de Gemeentegrot waardoor deze maatregel voor afkoeling in de Long kan zorgen.

Tijdens deze overwinteringsperiode wordt het klimaat nauwgezet gemonitord om het effect daarvan in de winterperiode vast te kunnen leggen. Mocht een potentieel negatief effect optreden, dan wordt onmiddellijk adequaat ingegrepen.

9.3. Fluweelengrot

Voor de Fluweelengrot zijn de mitigerende maatregelen in te delen in de volgende categorieën:

- A. Optimalisatie van bestaande groeve ingangen;
- B. Realisatie van nieuwe ingangen en het bevorderen van luchtstroming in de groeve.

In tabel 7 worden de reeds uitgevoerde mitigerende maatregelen naar aanleiding van de kerstmarkt 2016 als ook de geplande mitigerende maatregelen voor de kerstmarkt 2017 weergegeven. Zie ook figuur 6 voor verdere verduidelijking van de locatie voor de te nemen mitigerende maatregelen.

Code	Planning	Status	Mitigatie	Doel
A4	Oktober 2016	Uitgevoerd	Bij de ingang van de Fluweelengrot verlichting uitdoen / afschermen	Verbeteren in/uitvliegmogelijkheden. Minder verstoring slapende vleermuizen.
A5	Oktober 2016	Uitgevoerd	Nooduitgang verlichting op bewegingssensor plaatsen	Verbeteren in/uitvliegmogelijkheden. Minder verstoring slapende vleermuizen.
A6	N.t.b. voorjaar 2018	Beoogd	Mogelijke optimalisatie van de ingang Kasteelgroeve	Verbeteren in/uitvliegmogelijkheden. Minder verstoring slapende vleermuizen.

B7	Oktober 2016	Uitgevoerd	Creëren nieuwe invliegopening noordzijde Fluweelengrot, heropenen dichtgemetselde muur en oud gat in plafond	Verbeteren in/uitvliegmogelijkheden.
B8	N.t.b. zomer 2018	Beoogd	Realisatie van een vleermusingang in Jadoulgroeven. Nieuwe invliegopening, extra luchtcirculatie en optimalisatie groeve voor vleermuizen	Optimalisatie van de Jadoulgroeven voor vleermuizen
De Dwingel	Zomer 2018	Beoogd	Realisatie nieuwe nooduitgang Fluweelengrot	Realisatie luchtcirculatie van de groeven (long); tevens invliegopeningen vleermuizen

Tabel 7 Mitigerende maatregelen Fluweelengrot

10. Conclusie

Natura 2000

Op grond van bovenstaande beoordeling concluderen wij dat het onderhavige door gemeente Valkenburg aan de Geul aangevraagde tijdelijke evenement geen significante negatieve effecten zal veroorzaken op de instandhoudingsdoelstellingen van het Nederlandse Natura 2000-gebied 'Geuldal'. Het natuurschoon en de natuurwetenschappelijke betekenis zullen geen significant negatieve gevolgen ondervinden, mits deze vergunning en de daaraan verbonden voorschriften worden nageleefd.

Tegen deze achtergrond is vergunningverlening voor de aangevraagde activiteiten in overeenstemming met het bepaalde in de Wet natuurbescherming.

Soortenbescherming

Vleermuizen, art. 3.5, tweede en vierde lid, Wnb

Het toetsingskader dat betrekking heeft op het beschermen van Habitatrichtlijnsoorten biedt ten aanzien van de watervleermuis, meervleermuis, ingekorven vleermuis, baardvleermuizen, vale vleermuis, franjestaart en grootoorvleermuis voldoende gronden voor ontheffingverlening van de verbodsbepalingen als opgenomen in artikel 3.5.

Ten overvloede

Het is mogelijk dat in het projectgebied andere, dan uit onderzoeken gebleken, beschermde soorten voorkomen. In dat geval is mogelijk toch sprake van een overtreding van een of meer verbodsbepalingen van paragraaf 3.1 en/of paragraaf 3.2 Wnb en/of paragraaf 3.3 Wnb.

Bij (mogelijke) overtreding van verboden waarvoor bij dit besluit geen ontheffing is verleend, dient bij het bevoegd gezag een (aanvullende) ontheffing te worden aangevraagd.

Zorgplicht

Onverminderd de vrijstellingen, gedragscodes en ontheffingen dient altijd de wettelijke zorgplicht als bedoeld in artikel 1.11 Wnb voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving in acht te worden genomen. Dat houdt in dat eenieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede voor hun directe leefomgeving.